

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

**ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΩΝ 30 ΧΡΟΝΩΝ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ**

ΔΕΥΤΕΡΑ, 30 ΜΑΡΤΙΟΥ – ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 3 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2015

**ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΠΟΛΗ
ΚΑΙ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΤΗΡΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

<http://30yearsanniversary.ppp.uoa.gr>

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

Έναρξη Εορτασμού:

Δευτέρα, 30 Μαρτίου 2015, ώρα 11:00-13:00
Φιλοσοφική Σχολή, Aula

ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΜΕΩΝ

Δευτέρα, 30 Μαρτίου – Τετάρτη (πρωί), 1 Απριλίου 2015
Φιλοσοφική Σχολή

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΜΗΜΑΤΟΣ:

**ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ**

Έναρξη Συνεδρίου:

Τετάρτη, 1 Απριλίου 2015, ώρα 18:00-20:00
Κεντρικό Κτήριο (Πανεπιστημίου 30), Μεγάλη Αίθουσα Τελετών

Εργασίες Συνεδρίου:

Πέμπτη, 2 Απριλίου – Παρασκευή (πρωί), 3 Απριλίου 2015
Φιλοσοφική Σχολή, Aula

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Φιλοσοφική Σχολή

<http://30yearsanniversary.ppp.uoa.gr>

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας
του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ

Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου, Πρόεδρος του Τμήματος
Γεώργιος Ν. Πολίτης (Τομέας Φιλοσοφίας)
Ζαχαρούλα Σμυρναίου (Τομέας Παιδαγωγικής)
Φωτεινή Πολυχρόνη (Τομέας Ψυχολογίας)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου, Πρόεδρος του Τμήματος
Ιωάννης Καλογεράκος (Τομέας Φιλοσοφίας)
Αθανάσιος Βέρδης (Τομέας Παιδαγωγικής)
Φιλία Ίσαρη (Τομέας Ψυχολογίας)

ΧΟΡΗΓΙΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΙΚΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

Αλέξανδρος Μακρίδης

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Αγγελική Μάρκογλου τηλ.: 210-727 7781, e-mail: markangel@ppp.uoa.gr
Αναστασία Παπαδοπούλου τηλ.: 210-727 7520, e-mail: anastpapad@yahoo.gr

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΦΙΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ

Ιωάννης Κωστίκας τηλ.: 210-727 7781, e-mail: ikostikas@phys.uoa.gr

Διεύθυνση:

Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστημιόπολη Ζωγράφου, 157 84 Ζωγράφου
5^{ος} όροφος, γραφεία 508, 547

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αντί Προλόγου	4
Πρόγραμμα Εορτασμού	5
Δράσεις Τομέων	5
Συνέδριο Τμήματος	9
Εκδηλώσεις	16
Περίληψεις Ανακοινώσεων	17
Τομέας Φιλοσοφίας	17
Τομέας Παιδαγωγικής	27
Τομέας Ψυχολογίας	35
Σύεδροι	44

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Το Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ιδρύθηκε το 1984 και ανταποκρίνεται στο πάντα επίκαιρο αίτημα για διεπιστημονική και διαθεματική οργάνωση των σπουδών. Το διδακτικό προσωπικό και οι λειτουργικές μονάδες του Τμήματος (Τομείς, Προπτυχιακά και Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών, Σπουδαστήρια, Εργαστήρια, Ερευνητικά Κέντρα, Διοικητικές Υπηρεσίες) υπηρετούν την έρευνα και τη διδασκαλία της Φιλοσοφίας, της Παιδαγωγικής και της Ψυχολογίας. Το Πρόγραμμα Σπουδών του Φ.Π.Ψ. ανταποκρίνεται στην ανάγκη κάθε φοιτήτριας/φοιτητή του να σπουδάσει Φιλοσοφία, Παιδαγωγική και Ψυχολογία και παράλληλα, επιλέγοντας την κατεύθυνση σπουδών που επιθυμεί, να ειδικευθεί σε έναν επιστημονικό τομέα και να διαμορφώσει το αντίστοιχο επιστημονικό πρόσωπο.

Το Φ.Π.Ψ., από τη φύση της επιστημονικής αποστολής του, αλλά και με στόχο την επαγγελματική κατοχύρωση των πτυχιούχων του, συνδέεται και συνεργάζεται με όλα τα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής, ιδιαίτερα με το Τμήμα Φιλολογίας και το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Οι φοιτητές του Φ.Π.Ψ. μούνται στη φιλολογική και στην ιστορική-αρχαιολογική γνώση και έρευνα, ώστε να εξασφαλίσουν τη γνωστική βάση του φιλολογικού ρόλου· αντίστοιχα, οι φοιτητές των Τμημάτων αυτών παρακολουθούν μαθήματα που διδάσκονται στο Φ.Π.Ψ., ώστε να μπορούν να οργανώσουν τη φιλοσοφική, παιδαγωγική και ψυχολογική βάση του ρόλου τους ως εκπαιδευτικών. Σε μεταπτυχιακό επίπεδο, το Φ.Π.Ψ. υλοποιεί πέντε Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών, ενώ συμπράττει στην υλοποίηση και άλλων μεταπτυχιακών προγραμμάτων, σε συνεργασία με άλλα Τμήματα.

Τιμώντας τα τριάντα χρόνια λειτουργίας του Φ.Π.Ψ., η Γ.Σ. του Τμήματος αποφάσισε να διοργανώσει έναν πολύπλευρο Εορτασμό, με στόχο να τιμήσει την ιστορία του, παρουσιάζοντας την υποδομή του και το έργο που επιτελείται σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας του, αλλά και να προσφέρει δείγματα του επιστημονικού δυναμισμού του. Οι Πρυτανικές Αρχές και η Κοσμητεία της Σχολής μας στήριξαν με ενθουσιασμό την απόφασή μας. Τους εκφράζω εκ μέρους όλων μας τις θερμές μας ευχαριστίες. Ως Πρόεδρος του Τμήματος αισθάνομαι υποχρεωμένη να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς όλα τα μέλη Δ.Ε.Π., πρώην και νυν, τις φοιτήτριές μας, τους φοιτητές μας, το διοικητικό προσωπικό, που λαμβάνουν μέρος στο Συνέδριο, στις επιστημονικές Δράσεις και στις Εκδηλώσεις του Εορτασμού. Ευχαριστώ τα μέλη Δ.Ε.Π. της Οργανωτικής Επιτροπής του Εορτασμού για την ενεργό συμμετοχή τους στη διοργάνωσή του. Ευχαριστώ τα μέλη Δ.Ε.Π. της Επιστημονικής Επιτροπής του Συνεδρίου, που συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση και στην υλοποίηση του Συνεδρίου και των επιστημονικών Δράσεων. Ευχαριστώ τα μέλη των Ομάδων Γραμματειακής και Ηλεκτρονικής Υποστήριξης, που εργάστηκαν σύντονα για την πραγματοποίηση του Εορτασμού. Ευχαριστώ επίσης όλους εσάς που τιμάτε με την παρουσία σας και τη συμμετοχή σας τον Εορτασμό των τριάντα χρόνων λειτουργίας και επιστημονικής παρουσίας του Φ.Π.Ψ.

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου

ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΜΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Δευτέρα, 30 Μαρτίου 2015, 11:00-13:00

Φιλοσοφική Σχολή, Aula

Εναρκτήρια Συνεδρία

11:00-11:30 Έναρξη Εορτασμού – Χαιρετισμοί

Προεδρείο Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου

11:30-12:00 **Τομέας Φιλοσοφίας**

ΠΜΣ Φιλοσοφίας: «Ηθική», «Ιστορία της Φιλοσοφίας» – Φιλοσοφικό Τεχνολογικό Εργαστήριο Εφαρμοσμένης και Οικολογικής Φιλοσοφίας – Περιοδικό *Ηθική* – Ηλεκτρονικό Φιλοσοφικό Περιοδικό *Conatus* (έκδοση φοιτητών του Τομέα Φιλοσοφίας)

12:00-12:30 **Τομέας Παιδαγωγικής**

ΠΜΣ Παιδαγωγικής: «Θεωρία, Πράξη και Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου» – Εργαστήριο Πειραματικής Παιδαγωγικής – Εργαστήριο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης – Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας – Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης – Κέντρο εκπαιδευτικής, επαγγελματικής και κοινωνικής ένταξης ατόμων με ειδικές ανάγκες – Αρχείο Ιστορίας της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης – Κέντρο Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

12:30-13:00 **Τομέας Ψυχολογίας**

ΠΜΣ Ψυχολογίας: «Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός», «Εφαρμοσμένη Ψυχολογία σε παιδιά και εφήβους» – Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Ψυχολογίας και Ψυχομετρίας – Κέντρο Έρευνας και Αξιολόγησης στην Επαγγελματική Συμβουλευτική

Δευτέρα, 30 Μαρτίου 2015
Φιλοσοφική Σχολή

Τομέας Φιλοσοφίας

Φοιτητική Συνεδρία

Αίθουσα, ώρα	Αμφιθέατρο 445 (4 ^{ος} όροφος), ώρα 15:00-18:00
Διοργάνωση	Ιωάννης Καλογεράκος – Γεώργιος Ν. Πολίτης
Προεδρεία συνεδριών	Γεώργιος Αραμπατζής, Γεώργιος Βασίλαρος, Άννα Λάζου, Έλση Μπακονικόλα-Γιαμά Χαρά Μπανάκου-Καραγκούνη, Βάνα Νικολαΐδου-Κυριανίδου, Παναγιώτης Πανταζάκος, Ευάγγελος Πρωτοπαπαδάκης, Σωτήριος Φουρνάρος
Ομιλητές	Δήμητρα Βαγενά, Δέσποινα Βερτζάγια, Τρισεύγενη Γεωργακοπούλου, Ελένη Γιακουμάκη, Αναστασία Θεοδούλου, Αθανασία Θεοδωροπούλου, Ζαχαρούλα Θεοδώρου, Μαρία Κλη, Αρχόντισσα Κοκοτσάκη, Θεόδωρος Λιανόπουλος, Θεοφάνης Μελίδης, Αναστάσιος Μελιδώνης, Ευθυμία Μοσχοπούλου, Τριαντάφυλλος Μπαταργιάς, Κωνσταντίνος Σαρρής, Σπυρίδων Χαλβαντζής, Γεώργιος Χαντζής

Το πρόγραμμα της Φοιτητικής Συνεδρίας είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Εορτασμού:
<http://30yearsanniversary.ppp.uoa.gr>

Τρίτη, 31 Μαρτίου 2015
Φιλοσοφική Σχολή

Τομέας Παιδαγωγικής

Το Μουσείο της Παιδείας δρα και επιδρά

Αίθουσα, ώρα Αμφιθέατρο 204 (2^{ος} όροφος), ώρα 12:00-13:00

Τομέας Ψυχολογίας

Αίθουσα, ώρα Αμφιθέατρο 434 (4^{ος} όροφος), ώρα 15:00-16:30

Προεδρείο Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου – Φιλία Ίσαρη – Ιωάννης Καλογεράκος

Ομιλητής Del Loewenthal

Θέμα Education, Counselling and Management as practices of Ethics?

Τετάρτη, 1 Απριλίου 2015
Φιλοσοφική Σχολή

ΠΜΣ «Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός»

Αίθουσα, ώρα	Αμφιθέατρο 437 (4 ^{ος} όροφος), ώρα 15:00-17:00
Προεδρείο	Φιλία Ίσαρη – Δέσποινα Σιδηροπούλου-Δημακάκου
Ομιλητής	Del Loewenthal
Εργαστήριο	The therapeutic use of photographs in Counselling and Career Counselling

**ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΜΗΜΑΤΟΣ:
ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

**Τετάρτη, 1 Απριλίου 2015, 18:00-20:00
Κεντρικό Κτήριο (Πανεπιστημίου 30), Μεγάλη Αίθουσα Τελετών**

17:30-18:00 Εγγραφές

Εναρκτήρια Συνεδρία

- 18:00-18:10** Έναρξη των εργασιών του Συνεδρίου από την Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου, Πρόεδρο του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας
- 18:10-18:30** Προσφωνήσεις-Χαιρετισμοί
- 18:30-18:50** Ευάγγελος Μουτσόπουλος
Εναλλαγή και καιρικότητας
- 18:50-19:10** Μιχαήλ Κασσωτάκης
Η σταδιοδρομία των πτυχιούχων του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας και οι απόψεις τους για τις σπουδές τους πριν και μετά την κοινωνικο-οικονομική κρίση
- 19:10-19:30** Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι
Η ψυχολογία των διδασκόντων στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
- 19:30-19:45** Βράβευση του πρωτεύσαντος από κάθε Τομέα του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας κατά το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014
- 19:45-20:00** Αντί αποφωνήσεως – Χορωδία Αποφοίτων Μουσικού Σχολείου Παλλήνης

**Πέμπτη, 2 Απριλίου 2015, πρωινές συνεδρίες
Φιλοσοφική Σχολή, Aula**

Τομέας Φιλοσοφίας

1^η Συνεδρία

- Προεδρείο** Νικόλαος Χρόνης – Παναγιώτης Πανταζάκος
- 09:30-09:45** Ιωάννης Καλογεράκος
Η *ανάβασις* προς τη γνώση και ο φιλόσοφος ως παιδαγωγός στην πλατωνική αλληγορία του σπηλαίου
- 09:45-10:00** Κωνσταντίνος Νιάρχος
Η επιστήμη του *ὄντος*: Το πλατωνικόν *ὄντως ὄν* και το αριστοτελικόν *τί ἦν εἶναι και ὄν ἢ ὄν*
- 10:00-10:15** Ευαγγελία Μαραγγιανού-Δερμούση
Φιλία και *ἔρις* στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία
- 10:15-10:30** Γεώργιος Βασίλαρος
Κοινωνικές αξίες στον *Οἰκονομικὸν* του Ξενοφώντα
- 10:30-10:45** Γεώργιος Αραμπατζής
Η σπουδή της βυζαντινής φιλοσοφίας
- 10:45-11:05** Συζήτηση
- 11:05-11:30** Διάλειμμα

2^η Συνεδρία

- Προεδρείο** Κωνσταντίνος Νιάρχος – Ευαγγελία Μαραγγιανού-Δερμούση
- 11:30-11:45** Νικόλαος Χρόνης
Πλατωνικές και νεοπλατωνικές επιρροές επί μουσουλμάνων στοχαστών
- 11:45-12:00** Γεώργιος Στείρης
Η πρόσληψη της αραβικής φιλοσοφίας από τους βυζαντινούς στοχαστές του 15^{ου} αιώνα

- 12:00-12:15** Αθανασία Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη
Διδασκαλία και έρευνα της νεοελληνικής φιλοσοφίας στη
Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών
- 12:15-12:30** Σωτήριος Φουρνάρος
Φιλοσοφία, παιδεία και ψυχή στον Καστοριάδη: Το καθήκον του
δασκάλου
- 12:30-12:45** Συζήτηση
- 12:45-13:00** Διάλειμμα

3^η Συνεδρία

- Προεδρείο** Αθανασία Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη – Νίκη-Χαρά Μπανάκου-Καραγκούνη
- 13:00-13:15** Λεωνίδα Μπαρτζελιώτης και συνεργάτες
Η ολιστική θεωρία του A. N. Whitehead
- 13:15-13:30** Βάνα Νικολαΐδου-Κυριανίδου
Η αρχαία πόλις στη σκέψη της H. Arendt
- 13:30-13:45** Έλση Μπακονικόλα-Γιαμά
Η διαρκής αμφιταλάντευση στον πολιτικό στοχασμό του E. M.
Cioran
- 13:45-14:00** Παναγιώτης Πανταζάκος
Κριτική φιλοσοφία και σκεπτικισμός
- 14:00-14:15** Αγγελική Χριστοδουλίδη-Μαζαράκη
Η μετανεωτερικότητα και το «τέλος των ιδεολογιών»
- 14:15-14:30** Άννα Λάζου
Διδάσκοντας φιλοσοφία μέσω της τέχνης;
- 14:30-14:45** Νίκη-Χαρά Μπανάκου-Καραγκούνη
Χρειάζεται η φιλοσοφία σήμερα;
- 14:45-15:15** Συζήτηση

**Πέμπτη, 2 Απριλίου 2015, απογευματινή συνεδρία
Φιλοσοφική Σχολή, Aula**

**Παρουσίαση της έρευνας του Τμήματος
Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας**

4^η Συνεδρία

Προεδρείο Δημήτριος Καραδήμας – Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου

16:00-18:00 Διατμηματική έρευνα των Τμημάτων Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Φιλολογίας και Ιστορίας και Αρχαιολογίας με θέμα «Απαιτήσεις και προκλήσεις στο ρόλο του νεοδιοριζόμενου εκπαιδευτικού της Β'/θμιας Εκπαίδευσης»

Ερευνητική ομάδα (με αλφαβητική σειρά): Γεώργιος Αραμπατζής, Αθανάσιος Βέρδης, Ελένη Θεοδωροπούλου, Φιλία Ίσαρη, Θεοδώρα Κάββουρα-Σισσούρα, Δημήτριος Καραδήμας, Ευανθία Έλλη Μηλίγκου, Χριστίνα Νόβα-Καλτσούνη, Μαρία Ντούρου-Ηλιοπούλου, Αντωνία Παπαστυλιανού, Φωτεινή Πολυχρόνη, Ασημίνα Ράλλη, Δέσποινα Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Παναγιώτης Τσουμάνης, Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου

**Παρασκευή, 3 Απριλίου 2015, πρωινές συνεδρίες
Φιλοσοφική Σχολή, Aula**

Τομέας Παιδαγωγικής

5^η Συνεδρία

- Προεδρείο** Γεώργιος Παπακωνσταντίνου – Γεώργιος Πασιάς
- 09:30-09:45** Γεώργιος Σπανός
Η μετάβαση από το προσαρτημένο στο Φ.Π.Ψ. Πρόγραμμα Ψυχολογίας στην ίδρυση και λειτουργία του αυτοδύναμου Τμήματος Ψυχολογίας: Όψεις ακαδημαϊκού χαρακτήρα (1993-2014)
- 09:45-10:00** Αθανάσιος Βέρδης
Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας της εκπαιδευτικής έρευνας και η θεωρία των νομιμοποιητικών κωδίκων
- 10:00-10:15** Αθανάσιος Μιχάλης
Η προετοιμασία των μελλοντικών εκπαιδευτικών στη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας από το Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας: Θεωρητικό υπόβαθρο, πρακτική διάσταση και προοπτικές
- 10:15-10:30** Χρήστος Παρθένης
Η πολυπολιτισμική εκπαίδευση απέναντι σε νέες προκλήσεις
- 10:30-10:45** Φωτεινή Κατσαμπούρη – Αικατερίνη Καλαβά-Μυλωνά – Μαριάννα Κουρουπάκη
Ο ρόλος και οι κύριες δραστηριότητες του Κέντρου Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού από το 1991 μέχρι σήμερα
- 10:45-11:05** Συζήτηση
- 11:05-11:30** Διάλειμμα

6^η Συνεδρία

- Προεδρείο** Ευαγγελία Φρυδάκη – Πολυχρόνης Κυνηγός – Αγγελική Γενά
- 11:30-11:45** Γεώργιος Παπακωνσταντίνου
Θεσμικές ορίζουσες της εκπαίδευσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών: Ανάγκες και προϋποθέσεις
- 11:45-12:00** Γεώργιος Πασιάς
Η Παιδαγωγική του Χρέους και η Βιοπολιτική της Επισφάλειας και της Αναλωσιμότητας
- 12:00-12:15** Αγγελική Γενά – Φαίη Αντωνίου
Μεταπτυχιακές σπουδές στην Ειδική Αγωγή στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας
- 12:15-12:30** Ευαγγελία Φρυδάκη
Πρακτική άσκηση στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας: Ένα πρόγραμμα σε εξέλιξη από την οπτική των μεντόρων
- 12:30-12:45** Ευανθία Έλλη Μηλίγκου
Εκπαιδύοντας τους εκπαιδευτικούς στο περιβάλλον του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας: Εμπειρίες, προβληματισμοί, επισημάνσεις
- 13:00-13:25** Συζήτηση
- 13:25-14:00** Διάλειμμα

Τομέας Ψυχολογίας

7^η Συνεδρία

- Προεδρείο** Δέσποινα Σιδηροπούλου-Δημακάκου – Αντωνία Παπαστυλιανού
- 14:00-14:15** Δέσποινα Σιδηροπούλου-Δημακάκου
Το μέλλον της αγοράς εργασίας: Επαγγέλματα και δεξιότητες
- 14:15-14:30** Αντωνία Παπαστυλιανού και συνεργάτες
Ένα πρόγραμμα πρόληψης για την επιθετικότητα στα σχολεία και ο παράγοντας «εκπαιδευτικοί»
- 14:30-14:45** Φωτεινή Πολυχρόνη και συνεργάτες
Τα κίνητρα και οι στρατηγικές μάθησης φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής: Συγκρίσεις με φοιτητές άλλων Σχολών στην Ελλάδα και στην Ευρώπη
- 14:45-15:00** Ασημίνα Ράλλη και συνεργάτες
Η σχέση μεταξύ των γλωσσικών και των ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών: Εκπαιδευτικές προεκτάσεις
- 15:00-15:15** Φιλία Ίσαρη
Η έρευνα-δράση ως διαλογική μεθοδολογία διερεύνησης της συμβουλευτικής και εκπαιδευτικής πράξης
- 15:15-15:35** Συζήτηση

Απολογισμός του Συνεδρίου

- 15:35-16:00** Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου – Ιωάννης Καλογεράκος – Αθανάσιος Βέρδης – Φιλία Ίσαρη

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Δευτέρα, 30 Μαρτίου – Παρασκευή, 3 Απριλίου 2015
Φιλοσοφική Σχολή

Πληροφορίες για τις Εκδηλώσεις στην ιστοσελίδα του Συνεδρίου:
<http://30yearsanniversary.ppp.uoa.gr>

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

Τομέας Φιλοσοφίας

Γεώργιος Αραμπατζής

Η σπουδή της βυζαντινής φιλοσοφίας

Περίληψη

Η σπουδή της βυζαντινής φιλοσοφίας είναι ο νεότερος ίσως κλάδος των φιλοσοφικών επιστημών (εγκαινισμένος μόλις το 1949 με την έκδοση στο Παρίσι του έργου του Β. Ν. Τατάκη, *La philosophie byzantine*, στα πλαίσια της περίφημης σειράς ιστορίας της φιλοσοφίας του Émile Bréhier). Στην περίπτωση μάλιστα της σπουδής της βυζαντινής φιλοσοφίας υπάρχει το παράδοξο ν' αναφέρεται αυτή σε μία χιλιόχρονη ανέλιξη του στοχασμού και, λόγω ιστορικών και άλλων ατυχών συγκυριών, η φιλοσοφική σημασία της να παραβλέπεται αδίκως. Φυσικά, το έργο του Τατάκη δεν ήταν η πρώτη φιλοσοφική εξόρμηση στην *terra incognita* του βυζαντινού στοχασμού αλλά είναι η πρώτη επιστημονική, συστηματική έκθεση της ιστορικής πορείας του και έτσι, ενέχει, εκτός των άλλων, και σημαντική συμβολική αξία. Έκτοτε, ο νέος αυτός κλάδος διέτρεξε σημαντική απόσταση και σήμερα πλέον προσελκύει το ενδιαφέρον επιστημόνων απ' όλες τις γωνιές του κόσμου και εντάσσεται στα ερευνητικά, και πολύ συχνά διδακτικά προγράμματα μερικών από τα σημαντικότερα πανεπιστήμια και ερευνητικά ιδρύματα στον κόσμο. Η επιστημονική φυσιογνωμία του εν λόγω πεδίου τοποθετείται μεταξύ έρευνας των (αρχαιοελληνικών) πηγών και της ιδιοπροσωπίας της ορθόδοξης παράδοσης. Η χρονολογία έκδοσης, ωστόσο, του έργου του Τατάκη δεν είναι αδιάφορη αλλά συνδέεται με τις ιστορικές περιστάσεις του μεταπολέμου και την ανάδειξη φιλοσοφικών ρευμάτων όπως ο υπαρξισμός, και, αργότερα, ο δομισμός και η μετανεωτερικότητα. Πέρα από μια νεο-ανθρωπιστική διεύρυνση, η βυζαντινή φιλοσοφία θα μπορούσε να λογισθεί και ως τμήμα των περιπετειών του νεωτερικού στοχασμού, ως υπόθεση, δηλαδή, της νεωτερικότητας.

Γεώργιος Βασίλαρος

Κοινωνικές αξίες στον *Οικονομικόν του Ξενοφώντα*

Περίληψη

Στο πλαίσιο αυτής της ανακοίνωσης επιδιώκεται η διερεύνηση των αρχών στις οποίες στηρίζεται κατά πρώτον η διανομή των ρόλων αναφορικά με την διοίκηση του *οίκου*. Στη βάση αυτών των αναλύσεων θα εξετασθεί η σχέση του *οίκου* με την πόλη και το πρότυπο

της καλοκάγαθίας, όπως το νοηματοδοτεί η “οικονομική” ικανότητα του πολίτη. Συμπερασματικά, θα επιδιωχθεί να καταστεί σαφής η αντίληψη για τις κοινωνικές αρετές στον Ξενοφώντα και η σημασία τους για την ευδαιμονία της πόλεως. Ο συσχετισμός αυτός αποκτά ενδιαφέρον στο μέτρο που για τον Ξενοφώντα η πόλις διαφέρει από τον οἶκον μόνον ως προς τον αριθμό των μελών της.

Αθανασία Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη

Διδασκαλία και έρευνα της νεοελληνικής φιλοσοφίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Η διδασκαλία της φιλοσοφίας, τόσο της συστηματικής όσο και της ιστορίας της φιλοσοφίας, στη Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, υπήρξε αδιάλειπτος από της ιδρύσεώς του το 1837 μέχρι σήμερα. Τα διδακτικά και ερευνητικά ενδιαφέροντα όσων υπηρέτησαν σε αυτό, από τους πρώτους καθηγητές, όπως ο Νεόφυτος Βάμβας και ο Φίλιππος Ιωάννου, ή ο Νικόλαος Κοτζιάς, ο Τρύφων Ευαγγελίδης και ο Κωνσταντίνος Λογοθέτης, απηχούν τις επιδράσεις που έχουν υποστεί, την πρωτοτυπία της σκέψης τους αλλά και τις σχέσεις της φιλοσοφίας με τις ιστορικές και κοινωνικές συγκυρίες της εποχής τους. Την αναγκαιότητα για τη μελέτη της νεοελληνικής φιλοσοφίας για λόγους εθνικούς επικαλούνται ο Μαργαρίτης Ευαγγελίδης και ο Θεόφιλος Βορέας, οι οποίοι ασχολούνται με την επισκόπησή της, αλλά και οι καθηγητές Κωνσταντίνος Λογοθέτης, Παναγιώτης Πατριαρχέας και Μαρία Κισσάβου. Τη μελέτη και προβολή της νεοελληνικής φιλοσοφικής διανόησης, μετά την δεκαετία του 1960, ενίσχυσε με το ερευνητικό, εκδοτικό και διδακτικό του έργο ο ακαδημαϊκός, καθηγητής της φιλοσοφίας, Ευάγγελος Μουτσόπουλος, οι καθηγητές Νικόλαος Χρόνης, Κωνσταντίνος Βουδούρης και Λεωνίδα Μπαρτζελιώτης, ενώ η καθιέρωσή της ως αυτοδύναμου γνωστικού-διδακτικού αντικειμένου ανήκει στην υπογράφουσα, η οποία ανέδειξε τη νεοελληνική φιλοσοφία σε ειδικά ή διεθνή συνέδρια και συνέβαλε τόσο με κριτικές εκδόσεις κειμένων νεοελλήνων φιλοσόφων, στο *Corpus Philosophorum Graecorum Recentiorum*, όσο και με την εποπτεία διπλωματικών εργασιών αλλά και διδακτορικών διατριβών, που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος διδασκαλίας του Τομέα Φιλοσοφίας(1999-2013), στο να παγιωθεί η μελέτη και έρευνα της νεοελληνικής φιλοσοφίας και να αναδειχθεί η αυτοδυναμία της. Η ιστορική έρευνα και διδασκαλία της νεοελληνικής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών συμβαδίζει με ανάλογες προσπάθειες που ανέλαβε το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων αλλά και το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών κατά την ίδια περίοδο, και επιτρέπει την ανασύσταση των παραμέτρων της νεοελληνικής διανόησης και της ιστοριογραφίας της, αναιρώντας τις απόψεις όσων αμφισβητούσαν την ύπαρξή της και έθεταν κατά καιρούς το γενικόλογο ερώτημα «υπάρχει νεοελληνική φιλοσοφία;»

Ιωάννης Καλογεράκος

Η ανάβασις προς τη γνώση και ο φιλόσοφος ως παιδαγωγός στην πλατωνική αλληγορία του σπηλαίου

Περίληψη

Σε μια από τις πιο γνωστές αλληγορίες της *Πολιτείας*, στην αλληγορία του σπηλαίου, ο Πλάτων, με επίκεντρο την παιδεία του φιλοσόφου, πραγματεύεται καίρια στοιχεία της παιδευτικής διαδικασίας: την πορεία του ανθρώπου προς τη γνώση, καθώς και την προσωπικότητα και τον ρόλο του δασκάλου. Για τον Πλάτωνα, η παιδευτική διαδικασία είναι μακρά και επίπονη· προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή του ανθρώπου και την αυτοκυριαρχία του, ενώ εμπεριέχει τον κίνδυνο του αποπροσανατολισμού του. Η έξοδος του δεσμώτη από το σπήλαιο γίνεται *βίαια διὰ τραχείας τῆς ἀναβάσεως* και συντελείται κατά στάδια. Η αυτοαπελευθέρωσή του όμως από το σπήλαιο της άγνοιας είναι κάτι ανέφικτο· ο δεσμώτης χρειάζεται τη «βοήθεια» τινός. Αυτός ο «κάποιος» είναι ο φιλόσοφος-παιδαγωγός, στον οποίο ο Πλάτων αναθέτει τον ρόλο του αρωγού του ανθρώπου στην προσπάθειά του για την κατάκτηση της γνώσης και την πνευματική του καλλιέργεια. Τον ρόλο αυτό ενσαρκώνει στους διαλόγους η μορφή του Σωκράτη. Το πρότυπο του Σωκράτη ως δασκάλου, του οποίου μέγιστη μέριμνα ήταν η *ἐπιμέλεια* της ψυχής, ενσωματώνεται στο πλατωνικό πρότυπο του φιλοσόφου-παιδαγωγού και η σωκρατική παρακαταθήκη γίνεται το έμβλημα της πλατωνικής παιδείας.

Άννα Λάζου

Διδάσκοντας φιλοσοφία μέσω της τέχνης;

Περίληψη

Μπορεί η φιλοσοφία ως εφαρμοσμένη βιωματική διδασκαλία να εμπλουτίσει την καλλιτεχνική δημιουργία; Είναι η φιλοσοφία διδακτική μέσω της τέχνης; Αναζωπυρώνοντας παλαιότερες συζητήσεις γύρω από τον κοινωνικό και εκπαιδευτικό ρόλο της τέχνης – από την αρχαία ελληνική διανόηση έως σε φιλοσόφους του 18^{ου} και του 19^{ου} αιώνα – και αξιολογώντας τα πορίσματα μιας πολυετούς εμπειρίας στο αντικείμενο της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, παρουσιάζονται οι όροι και οι φιλοσοφικές προϋποθέσεις μιας σύγχρονης διδακτικής εφαρμογής της φιλοσοφίας – σε αυτήν την περίπτωση – μέσω της τέχνης.

Ευαγγελία Μαραγγιανού-Δερμούση

Φιλία και ἔρις στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία

Περίληψη

Τα συναισθήματα της φιλίας ή της εχθρότητας είναι πολύ σημαντικά για κάθε άνθρωπο. Ως εκ τούτου δεν θα μπορούσαν να περάσουν απαρατήρητα από τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους, οι οποίοι αναφέρονται σε αυτά με ποικίλους όρους (*φιλία, φιλότης, έρωσ, στοργή, έρις, νεϊκος, πόλεμος, στάσις* κ.λ.π.).

Στην ανακοίνωση αυτή θα αναφερθούμε σε ορισμένους Έλληνες φιλοσόφους που έθιξαν το ανωτέρω ζήτημα, δηλαδή στον Αναξίμανδρο (αντιπαράθεση ανάμεσα στα τέσσερα βασικά στοιχεία: πυρ, νερό, γη, αέρας), τους Πυθαγορείους (η φιλία που συνδέει όλα μέλη της αδελφότητας, αλλά και όλα τα πλάσματα του κόσμου), τον Ηράκλειτο (ο πόλεμος που δημιουργεί τα πάντα, αλλά επίσης η αφανής αρμονία που διέπει τον κόσμο), τον Εμπεδοκλή (η *φιλότης* που συνενώνει τα φυσικά στοιχεία και το *νεϊκος* που τα διαχωρίζει), τον Αναξαγόρα (οι «συμμίξεις» και οι «διακρίσεις» των αρχικών σωματιδίων), τον Δημόκριτο (η ένωση και ο διαχωρισμός των ατόμων, αλλά και η ιδιαίτερη σημασία της φιλίας για τον άνθρωπο).

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε τις ανωτέρω έννοιες στον Πλάτωνα (η φιλία, ο φιλοσοφικός έρωτας και η *έρις* ή η *στάσις* τόσο μέσα στην ανθρώπινη ψυχή όσο και στην πολιτεία) και στον Αριστοτέλη (η φιλία ως σημαντικότερη αρετή και η διχόνοια που καταστρέφει τις πόλεις).

Ευάγγελος Μουτσόπουλος

Εναλλαγή και καιρικότητας

Περίληψη

Από τον Εμπεδοκλήν έως τον Πλάτωνα – κ' επέκεινα – απαντάται ολόκληρη σειρά θεμελιωδών φιλοσοφικών θεωρήσεων που αναφέρονται στην σχέση εναλλαγής και καιρικότητας. Πρόκειται για την σύλληψη του διαβατικού και του διεφεύγοντος, για την διακρίβωση της *μεσότητας* που εισχωρεί μεταξύ του *λίαν* και του *άγαν*, για την προβίωση του μελλοντικού και για την αιχμαλωσία της στιγμής που προσπαθεί να μας προσπεράσει.

Έλση Μπακονικόλα-Γιαμά

Η διαρκής αμφιταλάντευση στον πολιτικό στοχασμό του E. M. Cioran

Περίληψη

Ο Γαλλορουμάνος στοχαστής E. M. Cioran, μολονότι αρνείται τον χαρακτηρισμό του ως φιλοσόφου και ως πολιτικού φιλοσόφου, τα κείμενά του τον διαψεύδουν. Τόσο κατά τη νεότητά του στη Ρουμανία (ώς τα 26 του χρόνια), όσο και αργότερα στη Γαλλία (ως τον θάνατό του), το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται, κατά βάση, στην «πράξη της ζωής». Όχι μόνον μελέτησε την πολιτική, αλλά έδρασε μέσα σ' αυτήν. Απαρνήθηκε το έθνος του (τη Ρουμανία), απέρριψε τον λαό στον οποίον ανήκε και αποστασιοποιήθηκε. Αυτή η αποστα-

σιοποίηση τού έδωσε τη δυνατότητα, ή το προνόμιο, να ασχοληθεί με τα ανθρώπινα όντα καθαυτά. Άφησε στην άκρη το παρελθόν του και τις ρίζες του, για να μιλήσει για τον άνθρωπο και τον πολιτισμό του. Έφθασε σ' ένα σημείο, στην πνευματική και συγκινησιακή του ανάπτυξη, όπου δεν είναι πλέον Ρουμάνος ή Γάλλος, όπου η θρησκεία και η αγάπη για το έθνος δεν αποτελούν πλέον μέρη της ζωής του. Το ένα τρίτο του έργου του, περίπου, καταλαμβάνει ο πολιτικός του στοχασμός και συγκεκριμένα οι απόψεις του για την πολιτική, την τυραννία, τον «πεφωτισμένο δεσποτισμό», τον φασισμό, τη δημοκρατία, την επανάσταση, τον κομμουνισμό, τις ουτοπίες και τον αντισημιτισμό. Οι θέσεις του, συχνά ακραίες και προκλητικές, προκαλούν το ενδιαφέρον, με την αμεσότητα και την «εκρηκτικότητα» τους.

Νίκη-Χαρά Μπανάκου-Καραγκούνη

Χρειάζεται η φιλοσοφία σήμερα;

Περίληψη

Στην εποχή μας η δημιουργία νέων επιστημονικών ειδικοτήτων προκαλεί εύλογες σκέψεις περί των αρμοδιοτήτων της φιλοσοφίας και περί της χρησιμότητάς της. Ανάλογους προβληματισμούς σχετικά με τον ρόλο της είχε προκαλέσει η ίδρυση στη Λειψία του Εργαστηρίου Πειραματικής Ψυχολογίας από τον Wundt το 1879 και είναι γνωστή η υπεράσπιση της φιλοσοφίας από τον Husserl, απέναντι στις αξιώσεις της νεοσύστατης αυτής επιστήμης, όπως και απέναντι στην ορμή του θετικισμού του 19^{ου} αιώνα και της επιρροής του στον προσανατολισμό του φιλοσοφικού στοχασμού. Θα επιχειρήσουμε μια απάντηση στο ερώτημα που θέσαμε ως τίτλο αυτής της παρέμβασης, τόσο στο πλαίσιο της σύγχρονης φιλοσοφικής πολυφωνίας όσο και στο πλαίσιο της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας και των αναγκών της εποχής μας, λαμβάνοντας υπόψη σχετικούς προβληματισμούς και θέσεις των Adorno, Merleau-Ponty, Ricoeur, Deleuze, Bouveresse και Morin.

Λεωνίδας Μπαρτζελιώτης και Κώστας Π. Παπαδόπουλος

Η ολιστική θεωρία του A. N. Whitehead

Περίληψη

Η πιο γνωστή, ολοκληρωμένη και συστηματική ολιστική (οργανισμική) φιλοσοφία, άλλως καλούμενη «Φιλοσοφία του γίνεσθαι» (Process Philosophy), είναι εκείνη του A. N. Whitehead. Το κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα της φιλοσοφικής αυτής θεωρίας είναι ότι κάθε οντότητα οποιουδήποτε τύπου στο σύμπαν συνεπάγεται κατ' ουσίαν τον δικό της σύνδεσμο με το σύμπαν των άλλων πραγμάτων. Στις διασυνδέσεις αυτές, υπάρχουν προοπτικές του σύμπαντος όχι μόνο του αριθμού, αλλά και του χρώματος και οποιουδήποτε άλλου «προσδιορισμένου συμβάντος που έλαβε χώρα».

Η ολιστική διάρθρωση δεν ανιχνεύεται μόνο στη σχέση επιστήμης και μεταφυσικής, αλλά και στη σχέση των επιστημών μεταξύ τους και στα τελικά τους αίτια. Το υπό ανίχνευση γεγονός, λ.χ., το οποίο αποτελεί το ερευνητικό πεδίο κάποιας επιμέρους επιστήμης έχει ανάγκη κάποιας μεταφυσικής προϋπόθεσης καθόσον αφορά τον κόσμο στο σύνολό του. Κάθε επιστήμη, επίσης, παρά την «αυτοτέλειά της» δεν αποκλείει τον συσχετισμό και την αλληλεξάρτηση με άλλες επιστήμες. «Η θεολογία», γράφει ενδεικτικά ο Whitehead, «δεν είναι δυνατόν να διαχωριστεί από την επιστήμη, ούτε η επιστήμη από την θεολογία, και δεν είναι δυνατόν να διαχωριστούν και οι δύο μαζί από τη μεταφυσική».

Από την άποψη αυτή οι βιολογικές και οι φυσιολογικές επιστήμες είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένες προς τα τελικά αίτια των ηθικών και των θεωρητικών επιστημών. Κατά τη χαρακτηριστική διατύπωση του Whitehead, «τα μέρη που συνιστούν το σύμπαν ολόκληρο ευρίσκονται σε αλληλεξάρτηση. Το σώμα επηρεάζει το πνεύμα και το πνεύμα το σώμα. Η φυσική ενέργεια μετατρέπεται σε ενθουσιασμό· αντιστρόφως, ο ενθουσιασμός διεγείρει το σώμα [...]. Η βιολογική σκοπιμότητα μετασχηματίζεται σε νοητά πρότυπα, και η διαμόρφωση προτύπων επηρεάζει τα βιολογικά φαινόμενα. Το άτομο διαμορφώνει την κοινότητα και η κοινότητα διαμορφώνει το άτομο. Τα επιμέρους κακά μιαίνουν τον κόσμο ολόκληρο· τα επιμέρους αγαθά δείχνουν τον δρόμο προς την διέξοδο». Η κορύφωση του οργανισμικού σχήματος αποτυπώνεται στις έννοιες του Έρωτος, της Ψυχής και της Ειρήνης, και στις εφαρμογές τους στην εμπειρία και την ευημερία μας.

Κωνσταντίνος Νιάρχος

Η επιστήμη του *όντος*:

Το πλατωνικόν *όντως* ὄν και το αριστοτελικόν τί ἦν εἶναι και ὄν ἢ ὄν

Περίληψη

Το φιλοσοφείν αναφέρεται πρωτίστως εις την εξέτασιν της ουσίας του *όντος*, ως της κατ' εξοχήν εκφράσεως της πραγματικότητος. Η δυναμική φορά του *όντος* εξελίσσεται συνεχώς από το εἶναι της υπάρξεως εις το πλέον εἶναι της δημιουργίας του.

Ο Πλάτων χωρεῖ προς την σαφή διάκρισιν των *όντως* ὄντων ἐξ ἐκείνων τα οποία ἔχουν γένεσιν, ὅπως σαφώς τονίζεται εις τον *Τίμαιον* 28a. Ο Αριστοτέλης εκλαμβάνει το ὄν ως το κατ' εξοχήν αντικείμενον της μεταφυσικής και προβαίνει εις την διάκρισιν μεταξύ του ὄντος ἢ ὄν και των «ατομικῶν ὄντων», τα οποία εἶναι τα αντικείμενα των ἄλλων επιστημῶν (*Μ.τ.φ.* Γ 1. 1003a21-b5). Μολοντί τὸ ὄν λέγεται μὲν πολλαχῶς, ἐν τούτοις παραμένει πρὸς ἔν και μίαν τινὰ φύσιν καὶ οὐχ ὁμωνύμως (*Μ.τ.φ.* Γ 2. 1003a33-34). Το περιεχόμενον της εννοίας της υποστάσεως του ὄντος διατυπύεται διὰ της πολυδιαστάτου σημασίας της περιφράσεως τί ἦν εἶναι, η οποία συνάπτεται μετὰ του ὀρου *έντελέχεια*. Α) Όταν τονίζεται το ἦν δηλοῦται το πυρηνικόν αναλλοίωτον του ὄντος ἐν σχέσει πρὸς το ολοκληρούμενον στοιχείον (*quidditas*). Β) Όταν τονίζεται το εἶναι η ερμηνεία παρουσιάζει λειτουργικὰς διαστάσεις (*quodditas*). Γ) Ο συσχετισμὸς των ανωτέρων ὀρων ἀναμεταξύ των εκφράζεται διὰ του ὀρου *έντελέχεια*.

Παρατηρούμε ενταύθα ότι η αριστοτελική οντολογία, όπως και η πλατωνική, είναι συνεχής προσπάθεια διακριβώσεως του *ὄντος* «καθ' εαυτό» και ουχί *κατὰ συμβεβηκός*, καθ' ὅσον ο Αριστοτέλης ενδιαφέρεται ουχί διά το ὄνομα αλλά διά το πράγμα.

Βάνα Νικολαΐδου-Κυριανίδου

Η αρχαία πόλις στη σκέψη της H. Arendt

Περίληψη

Εκπρόσωπος ενός ιδιότυπου ρεπουμπλικανισμού, η H. Arendt διερευνά την κρίση της νεωτερικότητας και επιδιώκει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της απουσίας νοήματος που χαρακτηρίζει την καταναλωτική κοινωνία, μέσω της «υπενθύμισης» των προταγμάτων της προ-πλατωνικής πολιτικής παράδοσης.

Λειτουργώντας ως άξονας επανασηματοδότησης της δημόσιας σφαίρας, η «λησμονημένη παράδοση» φέρει στο προσκήνιο το ενδιαφέρον για τον ανθρώπινο κόσμο, από τον οποίο έχει πλήρως αποξενωθεί ο *ιδιωτεύων* πολίτης, με αποτέλεσμα να ανήκει σε μια «δημοκρατία χωρίς δήμο». Αυτή η αναδιάρθρωση των προτεραιοτήτων του σύγχρονου ανθρώπου αξιώνει την κριτική αντιμετώπιση της αδράνειας στην οποία επιμένουμε και την συνειδητοποίηση του κινδύνου σχετικά με την απεμπόληση των δικαιωμάτων που δεν μάθαμε να χρησιμοποιούμε: Η *πόλις* ως ο φορέας μιας άλλης αντίληψης για την πολιτική, αναδύεται μαζί με το ερώτημα σχετικά με το μέλλον της δημοκρατίας. Ερώτημα στο οποίο οδηγεί η διαπίστωση ότι είναι δυνατόν για τους ανθρώπους να συγκροτούν κοινωνίες όπου η επιμέλεια των ιδίων δεν αξιώνει την αδιαφορία για τα κοινά· όπου η πολιτική ζωή δεν στοχεύει στο να κάνει τους πολίτες να ξεμάθουν πώς να κυβερνούν, και, κατά συνέπεια, δεν επιδιώκει να τους πείσει ότι ο χειρισμός των δημοσίων υποθέσεων θα πρέπει να ανατίθεται στους «επαγγελματίες»· όπου δεν κυριαρχεί πλήρως η αντίληψη ότι «το κρισιμότερο πολιτικό ζήτημα είναι, και πάντα ήταν, το ερώτημα: Ποιος εξουσιάζει ποιον;».

Παναγιώτης Πανταζάκος

Κριτική φιλοσοφία και σκεπτικισμός

Περίληψη

Σε αντίθεση προς τους επιστήμονες, τους καλλιτέχνες και τους θεολόγους, που λίγο ως πολύ όλοι καταλαβαίνουμε ποιο είναι το αντικείμενο των ερευνών τους, οι φιλόσοφοι όχι μόνο δεν φαίνεται να έχουν ένα ξεκάθαρο ὄσο και κοινό σημείο αναφοράς των αναζητήσεών τους, αλλά και πολλές φορές βυθίζονται τόσο πολύ σε αυτές, ώστε να απομονώνονται από τον περίγυρό τους και να μοιάζουν με τους διαβάτες εκείνους, που απορροφημένοι καθώς είναι από τις σκέψεις τους κινδυνεύουν να σκοντάψουν στην πρώτη λακκούβα που θα βρεθεί το διάβα τους. Αυτή η υποχονδρία των φιλοσόφων, η εμμονή τους να παιχνιδίζουν

διαρκώς δοκιμάζοντας τις αντοχές του λόγου, η θέλησή τους να διεισδύουν πίσω από τα φαινόμενα προκειμένου να ανακαλύψουν τα πρώτα, τα γενεσιουργά αίτια των πραγμάτων, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη όχι μόνο να προσδιοριστεί η φιλοσοφία εν σχέσει προς τα όμορά της οικόπεδα: της επιστήμης, της τέχνης και της θεολογίας, αλλά και να διαχωριστεί η γνήσια από τη νόθα φιλοσοφία, το πρωτότυπο από τα κακέκτυπά του, αφού η αληθινή φιλοσοφία, η αυστηρή δηλαδή τήρηση των συλλογιστικών κανόνων και του ορθού λόγου, δεν μπορεί να έχει καμία σχέση ούτε με τον σοφιστικό βερμπαλισμό ούτε με τον μυστικιστικό δογματισμό ούτε με τη στρατευμένη επιχειρηματολογία.

Με αυτήν την προοπτική θα επιχειρήσω στη συνέχεια να διαλευκάνω δύο σημαντικά για το φιλοσοφικό στοχασμό μεγέθη: τον σκεπτικισμό και την κριτική φιλοσοφία, εντοπίζοντας μεταξύ των ομοιοτήτες και διαφορές.

Γεώργιος Στείρης

Η πρόσληψη της αραβικής φιλοσοφίας από τους βυζαντινούς στοχαστές του 15^{ου} αιώνα

Περίληψη

Η γειννίαση της ανατολικής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας με την αραβική επικράτεια θα ήταν από μόνη της ικανή να προκαλέσει την έντονη αλληλεπίδραση των δύο πολιτισμών. Στο χώρο όμως της φιλοσοφίας κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να έχει συμβεί, τουλάχιστον στον βαθμό που θα περίμενε κανείς. Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί παρουσίαση των πρώτων πορισμάτων μιας ευρύτερης έρευνας, η οποία έχει στόχο να καταδείξει τη θέση της αραβικής φιλοσοφίας στη βυζαντινή φιλοσοφία από τον 11^ο έως και τον 15^ο αιώνα. Ως παραδειγματικές περιπτώσεις επιλέχθηκαν τα έργα του Πλήθωνα και του Γεώργιου Γενναδίου Σχολαρίου, φιλοσόφων του 15^{ου} αιώνα. Οι Πλήθων και Σχολάριος δεν φαίνονται να χαράζουν τη δική τους επιχειρηματολογία έναντι των Αράβων. Αντίθετα, αναπαράγουν πιστά ή ελεύθερα, κατά περίπτωση, τα επιχειρήματα του Ακινάτη και άλλων σχολαστικών φιλοσόφων.

Σωτήριος Φουρνάρος

Φιλοσοφία, παιδεία και ψυχή στον Καστοριάδη: Το καθήκον του δασκάλου

Περίληψη

Για τον Καστοριάδη, οι ρίζες της φιλοσοφίας εντοπίζονται στην πρόσληψή της ως το Ησιόδειο Χάος, το οποίο ο νεοέλληνας φιλόσοφος προσδιόρισε επακριβέστερα με τον όρο «Χάος-Είναι» ή «Είναι-Χάος». Αυτό δεν αποτελεί έναν πλήρως εύτακτο, αλλά ούτε και εντελώς ακατάστατο, χώρο. Συλλαμβάνεται δε υπέρλογα-μη ορθολογικά και διακρίνεται

για τη δημιουργική δυναμική του. Το ανθρώπινο γένος μοιράζεται την εν λόγω δημιουργική ουσία και, κατά συνέπεια, δημιουργεί αδιάκοπα, κοινωνικο-ιστορικά και αυτόνομα – χωρίς εξω-ανθρώπινη, και μάλιστα εκ των προτέρων, παρέμβαση – το νόημα της κοσμικής πραγματικότητας. Πρόκειται για το νόημα του όντος-Είναι. Αυτή η οντολογική οπτική, κτισμένη πάνω σ' έναν ανθρωποκεντρικό ιρασιοναλισμό, εκτείνεται σε όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως η πολιτική, η παιδεία, μέσα από τη διαφορετικότητα των λαών στον ιστορικό χρόνο, αλλά και κατά το παρόν (π.χ. η διαφορετικότητα Ανατολής-Δύσης). Η παιδεία, ειδικότερα, – ο θεμέλιος λίθος μιας μεστής νοήματος οντολογίας και, κατ' επέκταση, ζωής – ορίζεται από τον Καστοριάδη με βάση το προαναφερθέν πλαίσιο, ως «το να δοθεί μορφή στο χάος» από τους ανθρώπους, το οποίο μεταφράζεται σε συνεχή διαλεκτική σχέση μεταξύ δασκάλου και μαθητή. Αυτός ο διαλεκτικός δρόμος φέρει στο προσκήνιο την αλληλεπίδραση των ψυχών (του διδάσκοντα και του διδασκόμενου, των ανθρώπων μεταξύ μας) μέσα στο γενικό κοινωνικο-ιστορικό περίγραμμα που κατευθύνεται από το κοινωνικό φαντασιακό. Σύμφωνα με τον νεοέλληνα φιλόσοφο, πρόκειται για αλληλεπίδραση «μιας αυτονομίας (του διδάσκοντα) σε μίαν άλλη δυναμική αυτονομία (τον διδασκόμενο)». Η ψυχή προσλαμβάνεται ως ριζική φαντασία, μια, θεμελιωμένη στο ασυνείδητο, μορφοποιητική και δημιουργική δύναμη, κινούμενη ατελεύτητα, ταυτοχρόνως και αναπόφευκτα σε δύο διαστάσεις: προς την ίδια και προς τον άλλο (τους άλλους), διότι οι άνθρωποι ζούμε σε κοινωνίες, όχι μόνοι μας, και οι δημιουργίες μας είναι κοινωνικο-ιστορικές, εγκόσμιες. Ο ακρογωνιαίος λίθος της ψυχής προσδιορίζεται στην ανοικτότητα της προς την ανατροπή της και, κατ' επέκταση, προς την ασταμάτητη διαμόρφωση νέων νοηματοδοτήσεων του εαυτού και της κοσμικής πραγματικότητας. Η επίδραση όλων των προαναφερόμενων στον δάσκαλο είναι τεράστια. Το καθήκον του ορίζεται στην ανοικτότητα του, στη διαρκή διαύγηση του πρακτικού βίου και του θεωρητικού στοχασμού που του προσιδιάζει, στη διδακτική συνεισφορά στην αέναη δημιουργία νέων μορφών και νοηματοδοτήσεων του ζην.

Αγγελική Χριστοδουλίδη-Μαζαράκη

Η μετανεωτερικότητα και το «τέλος των ιδεολογιών»

Περίληψη

Από τα πλέον διακριτά γνωρίσματα της μετανεωτερικότητας είναι η εγκατάλειψη της ορθολογικής και κοινωνικής συνεκτικότητας και η υιοθέτηση ιδιαίτερων υπερ-πολιτιστικών εικόνων και κοινωνικών μορφωμάτων και ταυτοτήτων, που χαρακτηρίζονται από την κατάτμηση, την πολλαπλότητα, την πολυμορφία και την απροσδιοριστία. Έτσι γεννιέται το ερώτημα: είναι άρα ο μεταμοντερνισμός η πολιτιστική έκφραση ενός αυξανόμενου κοινωνικού πλουραλισμού που δικαιολογεί την περιγραφή του ως «μετανεωτερικότητα» – μια νέα δηλαδή κοινωνική εποχή; Από μια άποψη θα ήταν δυνατόν να υποστηριχθεί πως η μετανεωτερικότητα δηλώνει το «τέλος των ιδεολογιών» τόσο ως τρόπου σκέψης όσο και ως τρόπου οργάνωσης της κοινωνικής ζωής, εφόσον οι μετανεωτερικές θεωρίες σκοπό έχουν να αποδείξουν ότι είναι πλέον αδύνατον να αναπτύσσονται θεωρίες ευρείας κλίμακας.

Ωστόσο δεν είναι απόλυτα σαφές μέχρι ποιου σημείου μπορεί να απο-ιδεολογικοποιηθεί η πολιτική ζωή υπ' αυτή την έννοια. Το σωστότερο θα ήταν να θέσουμε το ερώτημα αν η ίδια η μετανεωτερικότητα δεν είναι μια ιδεολογία η οποία, με τη σειρά της, μας παρακινεί να εξετάσουμε το κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο στο οποίο έχει εμφανιστεί και ανθεί.

Νικόλαος Χρόνης

Πλατωνικές και νεοπλατωνικές επιρροές επί μουσουλμάνων στοχαστών

Περίληψη

Παρά τις προσπάθειες που έχουν αναληφθή, η σχέση των απαρχών της Ισλαμικής Διανοήσεως και της αρχαίας Ελληνικής φιλοσοφίας δεν έχει επαρκώς γνωσθή. Με την ανακοίνωσή μου επιχειρώ να καλύψω μέρος του υφισταμένου κενού. Ωστόσο, η έκταση του θέματος αφ' ενός, ο περιορισμένος χρόνος που έχω προς ανάπτυξή του αφ' ετέρου, με υποχρεώνουν να προβώ σε αυστηρή επιλογή. Αφού λοιπόν αναφερθώ στην διαμάχη που διεξάγεται ακόμη περί τις ονομασίες αραβική φιλοσοφία, ισλαμική φιλοσοφία, καθώς και *falsafa* και *al-hikma*, θα εστιάσω την προσοχήν μου στον Al-Farabi (870-950 μ.Χ.), διακεκριμένο στοχαστή, σχολιαστή του Αριστοτέλη, μύστη, ένθερμο οπαδό της εναρμονίσεως πλατωνικής και αριστοτελικής φιλοσοφίας, συνάμα δε βαθύ γνώστη και εν πολλοίς οπαδό των διδαγμάτων του Πλωτίνου και θεμελιωτή της πολιτικής φιλοσοφίας στο Ισλάμ. Επί τούτοις ο Al-Farabi ήταν γνώστης των έργων του Πλάτωνος, αποδεικνύω αναληθές το αντίθετο, υπό την επίδραση δε αυτών συνέγραψε το βιβλίο του *Αρίστη Πολιτεία*.

Ορισμένως δεν αναφέρομαι σε όλες τις παραμέτρους του θέματος που εξετάζω. Είμαι ωστόσο της γνώμης ότι φωτίζω πολλές από τις διαστάσεις του και αποδεικνύω ότι η συγκριτική εξέταση των φιλοσοφικών παραδόσεων ορατοποιεί την ανάγκη αποφυγής ενεργειών που υπονομεύουν την κοινή συνεννόηση και κατανόηση. Η συγκριτική μελέτη των φιλοσοφημάτων μας ανοίγει τον δρόμο προς το φως εκείνο που ο Έγγελος απεκάλεσε φως του Ζαρατούστρα. Φως δηλαδή όχι φυσικό, αλλά πνευματικό. Φως που μας παρέχει υπαρξιακή πληρότητα και μας απελευθερώνει από την στείρα καθήλωση στην άγονη ιστορικότητα του παρελθόντος.

Τομέας Παιδαγωγικής

Αθανάσιος Βέρδης

Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας της εκπαιδευτικής έρευνας και η θεωρία των νομιμοποιητικών κωδίκων

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να αναζητηθεί υπό το φως της θεωρίας των «νομιμοποιητικών κωδίκων» του Κοινωνιολόγου Karl Maton το συστατικό που κάνει την εκπαιδευτική έρευνα «εκπαιδευτική». Στα πανεπιστημιακά τμήματα των σπουδών στην εκπαίδευση το αντικείμενο της Μεθοδολογίας Έρευνας εμφανίζεται με τον προσδιορισμό «Εκπαιδευτική», «Ψυχολογική» ή «Ψυχοπαιδαγωγική», ενώ πολλές φορές συνδυάζεται και με το αντικείμενο της Στατιστικής. Κάποιες φορές εξειδικεύεται κιόλας στις «ποσοτικές» ή στις «ποιοτικές» μεθοδολογίες. Ο πολυκερματισμός του εν λόγω διδακτικού αντικειμένου οφείλεται κατ' αρχάς στο γεγονός ότι οι «Επιστήμες της Αγωγής» δεν έχουν κάποιο σταθερό επιστημονικό κέντρο. Μπορεί να συναντήσει κανείς σε αυτές πολλά και ποικίλα γνωστικά αντικείμενα, καθένα με τον δικό του τρόπο παραγωγής επιστημονικών εργασιών και τη δική του επιστημονική νοοτροπία. Σε κάποια γνωστικά αντικείμενα οι γνώσεις προστίθενται αθροιστικά και είναι ανεξάρτητες από το πεδίο, ενώ σε κάποια άλλα οι προϋπάρχουσες γνώσεις επαναδομούνται μέσα από νέες οπτικές. Ο πολυκερματισμός της «Μεθοδολογίας Εκπαιδευτικής Έρευνας» δεν εξηγείται μόνο από την ηγεμονία συγκεκριμένων επιστημονικών πειθαρχιών ή την προσωπική λάμψη των εκάστοτε διδασκόντων, όπως θα ήθελε ο Bourdieu, αλλά και από την ίδια τη φύση της γνώσης στις Επιστήμες της Αγωγής, όπως θα ήθελε ο Bernstein.

Αγγελική Γενά – Φαίη Αντωνίου

Μεταπτυχιακές σπουδές στην Ειδική Αγωγή στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

Περίληψη

Ο τομέας της Ειδικής Αγωγής βρίσκεται τα τελευταία χρόνια στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των Εκπαιδευτικών, των Ψυχολόγων και των άλλων ειδικών στην πατρίδα μας, λόγω του ότι έχει ραγδαία ανάπτυξη, η οποία συνεπάγεται και πλήθος προκλήσεων τόσο σε παιδαγωγικό και θεραπευτικό, όσο και σε ερευνητικό επίπεδο. Η σύσταση Κατεύθυνσης με αντικείμενο την Ειδική Αγωγή στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Θεωρία, Πράξη και Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου του Τμήματος Φ.Π.Ψ. αποσκοπεί στην ενίσχυση και αναβάθμιση των ερευνητικών, των διδακτικών και

των θεραπευτικών προσπαθειών που έχουν ξεκινήσει στην πατρίδα μας και κρίνονται ως πολύ σημαντικές για την αναβάθμιση αυτού του τόσο ευαίσθητου τομέα της εκπαίδευσης.

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η παρουσίαση των πρώτων ερευνητικών και διδακτικών προσπαθειών στο αντικείμενο της Ειδικής Αγωγής, όπως αυτές διαμορφώνονται στη σύντομη ιστορία της Κατεύθυνσης. Θα συζητηθούν τα πρώτα αποτελέσματα που σχετίζονται με ποικίλες μορφές αναπηρίας ή ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, όπως η Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, οι Μαθησιακές Δυσκολίες, η Κώφωση, η Τύφλωση, οι Ειδικές Γλωσσικές Διαταραχές και η Νοητική Καθυστέρηση. Τα ευρήματα που απέδωσαν αυτές οι προσπάθειες αναδείχθηκαν μέσω διαφορετικών ερευνητικών μεθόδων, όπως η διδακτική και η θεραπευτική παρέμβαση, η μετα-ανάλυση, η βιβλιογραφική επισκόπηση, η συσχετιστική μελέτη κ.ά. Συγκεκριμένα, αναφορικά με τη Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, αναδείχτηκε η αποτελεσματικότητα μεθόδων αυτοδιαχείρισης στην προαγωγή της κοινωνικοποίησης, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων λειτουργικού παιχνιδιού, συμβολικού παιχνιδιού και πρωτοβουλιών επικοινωνίας, η αποτελεσματικότητα των συμπεριφορικών αναλυτικών παρεμβάσεων αλλά και της νατουραλιστικής, συμπεριφορικής, αναλυτικής παρέμβασης για την εκπαίδευση γονέων νηπίων με ΔΑΦ. Αναφορικά με τις Μαθησιακές Δυσκολίες και τις Ειδικές Γλωσσικές Διαταραχές, παρουσιάζεται η ψυχοκοινωνική (κίνητρα, κλίμα της τάξης), γνωστική (ευχέρεια, αναγνωστική κατανόηση) και γλωσσική (φωνολογική επίγνωση, λεξιλόγιο) ανάπτυξη παιδιών σε αυτές τις συγκεκριμένες Δυσκολίες. Τέλος, παρουσιάζονται ζητήματα επαγγελματικού προσανατολισμού ατόμων με τύφλωση, οι κοινωνικές δεξιότητες ατόμων με νοητική υστέρηση, αλλά προσεγγίζονται και θέματα που άπτονται της κοινότητας των κωφών στην Ελλάδα μέσω μιας εθνογραφικής προσέγγισης.

Μιχαήλ Κασσωτάκης

Η σταδιοδρομία των πτυχιούχων του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας και οι απόψεις τους για τις σπουδές τους πριν και μετά την κοινωνικο-οικονομική κρίση

Περίληψη

Το 2008, πραγματοποιήθηκε από την κα Μαραμαθά Σοφία, υπό την εποπτεία και την καθοδήγησή μου, έρευνα, η οποία αφορούσε την ένταξη των αποφοίτων του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας (Φ.Π.Ψ.) στην αγορά εργασίας, καθώς και την αξιολόγηση των πανεπιστημιακών σπουδών τους. Στην έρευνα αυτή, που διενεργήθηκε στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Κέντρου Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, συμμετείχαν 196 πτυχιούχοι του παραπάνω Τμήματος, οι οποίοι είχαν αποφοιτήσει τα ακαδημαϊκά έτη 1998-99 και 2000-01. Το 2014, έγινε από τον Τομέα Παιδαγωγικής άλλη έρευνα με παραπλήσιο αντικείμενο σε δείγμα 550 πτυχιούχων διαφόρων Τμημάτων Ελληνικών Πανεπιστημίων που καταρτίζουν Φιλολόγους. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται 137 πτυχιούχοι του Τμήματος Φ.Π.Ψ. του Πανεπιστημίου Αθηνών από τους οποίους οι 87 έλαβαν το πτυχίο τους από το 2008 και εξής. Στηριζόμενοι στα παραπάνω δεδομένα, θα προσπαθήσουμε: α) να συγκρίνουμε τις διαπιστώσεις των δύο ερευνών, λαμβάνοντας ως

δείγμα στη δεύτερη περίπτωση μόνο αυτούς που έλαβαν πτυχίο από το 2008 και εξής, β) να εντοπίσουμε τις ομοιότητες και τις διαφορές των πορισμάτων στα οποία κατέληξαν και γ) να ερμηνεύσουμε τις πιθανές διαφορές, έχοντας υπόψη την αλλαγή του κοινωνικο-οικονομικού πλαισίου της χώρας κατά την περίοδο από το 2000 μέχρι σήμερα. Κύριο χαρακτηριστικό της αλλαγής αυτής θεωρούμε την κοινωνικο-οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα από το 2008 και μετά. Κεντρική μας υπόθεση είναι ότι η παραπάνω αλλαγή όξυνε το πρόβλημα της σταδιοδρομίας των αποφοίτων του Φ.Π.Ψ., εξέλιξη που ενδέχεται να έχει επηρεάσει και τις απόψεις τους για τις πανεπιστημιακές τους σπουδές τους.

Φωτεινή Κατσαμπούρη – Αικατερίνη Καλαβά-Μυλωνά – Μαριάννα Κουρουπάκη

Ο ρόλος και οι κύριες δραστηριότητες του Κέντρου Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού από το 1991 μέχρι σήμερα

Περίληψη

Το Κέντρο Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Κ.Σ.Ε.Π.) υπήρξε το πρώτο Κέντρο που ιδρύθηκε στο Τμήμα Φ.Π.Ψ., το 1991. Λειτουργήσε έκτοτε ως εκπαιδευτικός, ερευνητικός και συμβουλευτικός θεσμός στο πλαίσιο του Τομέα Παιδαγωγικής, υπό τη διεύθυνση του Ομότιμου σήμερα Καθηγητή Μιχάλη Κασσωτάκη. Κατά τη διάρκεια της 24ετούς λειτουργίας του το παραπάνω Κέντρο στελεχώθηκε από πολλούς εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ειδικευμένους στο Σχολικό και Επαγγελματικό Προσανατολισμό, οι οποίοι αποσπώνταν στον Τομέα Παιδαγωγικής, καθώς και από εθελοντές ειδικούς επιστήμονες.

Στην εισήγησή μας θα παρουσιάσουμε ένα συνοπτικό χρονικό της Ιστορίας του Κ.Σ.Ε.Π. και θα αναλύσουμε τη συμβολή του στους τομείς: (α) της πρακτικής άσκησης προπτυχιακών και μεταπτυχιακών, κυρίως, φοιτητών του Φ.Π.Ψ. στην εφαρμογή της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής και (β) της επιμόρφωσης εκπαιδευτικών λειτουργών και άλλων ενδιαφερομένων στο αντικείμενο της αρμοδιότητάς του. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην προσφορά του Κέντρου που αφορά τη στήριξη και την εκπαιδευτική και επαγγελματική καθοδήγηση εκατοντάδων φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στο πλαίσιο αυτό θα εκτεθούν τα σημαντικότερα προβλήματα για οποία οι φοιτητές ζητούν βοήθεια ή καθοδήγηση από το προσωπικό του Κέντρου. Παράλληλα, θα γίνει αναφορά στις ερευνητικές δραστηριότητες του Κ.Σ.Ε.Π. και στον αντίκτυπο που αυτές είχαν σε ζητήματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, καθώς και στις συνεργασίες οι οποίες αναπτύχθηκαν με άλλα ιδρύματα του εσωτερικού και του εξωτερικού, καθώς και με διάφορους θεσμούς σχετικούς με την Επαγγελματική Συμβουλευτική.

Θα διατυπωθούν, τέλος, σκέψεις για τις προοπτικές του Κέντρου, ο ρόλος του οποίου καθίσταται σήμερα πιο σημαντικός λόγω της κοινωνικο-οικονομικής κρίσης και της όξυνσης του προβλήματος της ανεργίας των νέων που πλήττει και πολλούς πτυχιούχους των Α.Ε.Ι.

Ευανθία Έλλη Μηλίγκου

Εκπαιδύοντας τους εκπαιδευτικούς στο περιβάλλον του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας: Εμπειρίες, προβληματισμοί, επισημάνσεις

Περίληψη

Η εισήγηση αυτή σκοπό έχει να αποτελέσει ένα όχημα συνομιλίας μεταξύ των μελών του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας και των μελών της ευρύτερης εκπαιδευτικής κοινότητας, όσον αφορά έναν από τους βασικούς άξονες του προγράμματος του Τμήματος, την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Αντλώντας από μια πολυπαραδειγματική επιστημολογική βάση προσεγγίσεων της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, αλλά και από την εμπειρία της συμμετοχής στις δραστηριότητες του Τμήματος, επικεντρώνεται σε ζητήματα διδασκαλίας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, όπως αυτά αναδύονται και εξειδικεύονται στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας.

Αθανάσιος Μιχάλης

Η προετοιμασία των μελλοντικών εκπαιδευτικών στη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας από το Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας: Θεωρητικό υπόβαθρο, πρακτική διάσταση και προοπτικές

Περίληψη

Θεματικό πεδίο της παρούσας εισήγησης είναι η παρουσίαση των κυριότερων θεωρητικών παραμέτρων της διδασκαλίας της νεοελληνικής γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση σε σχέση με την κατάρτιση και την εξάσκηση των φιλολόγων και των βασικότερων διαστάσεων της πρακτικής εξάσκησης των φοιτητών. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της εισήγησης αναλύονται:

1. Οι επιστημονικές και οι επιστημολογικές ορίζουσες της διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας στην εκπαίδευση ως επιστημονικού πεδίου και ως ακαδημαϊκού γνωστικού αντικείμενου, οι οποίες καθορίζουν και τον επιστημονικό χώρο στον οποίο διδάσκεται το αντικείμενο αυτό. Στο πλαίσιο της ανάλυσης των συγκεκριμένων παραμέτρων γίνεται αναφορά στο περιεχόμενο και τις διαστάσεις του όρου γλωσσική παιδαγωγική στη σύγχρονη εποχή σε διεθνές επίπεδο.
2. Η προσέγγιση και αλληλοεπικάλυψη των επιστημονικών πεδίων της γλωσσικής παιδαγωγικής και της εφαρμοσμένης γλωσσολογίας ως προς τις θεωρητικές αναζητήσεις και τις ερευνητικές δράσεις.

3. Η αρμονική αλληλεπίδραση μεταξύ γλωσσολογικής περιγραφής, η οποία καθορίζει το διδακτικό περιεχόμενο και τη μεταγλώσσα, και παιδαγωγικής θεωρίας και πράξης, βάσει της οποίας προσδιορίζεται η διδακτική οργάνωση και δράση.

4. Ο σχεδιασμός και η οργάνωση των πρακτικών ασκήσεων των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών στη διδασκαλία της νεοελληνικής ως πρώτης γλώσσας. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται διεξοδικά και αξιολογούνται οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρο κατά την πρακτική εξάσκηση των φοιτητών, τα πρότυπα διδακτικής προετοιμασίας των μελλοντικών φιλολόγων και το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζονται.

Γεώργιος Παπακωνσταντίνου

Θεσμικές ορίζουσες της εκπαίδευσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών: Ανάγκες και προϋποθέσεις

Περίληψη

Στόχος της εισήγησης είναι να διαπραγματευτεί τις θεσμικές ορίζουσες της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και τις προϋποθέσεις για μια αποτελεσματική άσκηση του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού. Η ανάλυση του θεσμικού πλαισίου που αφορά στην εκπαίδευση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών τα τελευταία χρόνια, η διοικητική στήριξη των εκπαιδευτικών, ο θεσμός της αυτομόρφωσης καθώς και η οικονομική επιβάρυνση αυτών των διαδικασιών είτε αναλαμβάνονται από το κράτος είτε από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς αποτελούν τα συστατικά στοιχεία της πολιτικής της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών και της αποτελεσματικότητάς της στην ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Χρήστος Παρθένης

Η πολυπολιτισμική εκπαίδευση απέναντι σε νέες προκλήσεις

Περίληψη

Το εκπαιδευτικό δίλημμα στις σύγχρονες πολιτισμικά ετερογενείς κοινωνίες των εθνικών κρατών είναι να συνδυαστεί η αναγνώριση και ο σεβασμός των επιμέρους πολιτισμικών ομάδων με τα ιδεώδη και τις αξίες μιας κοινωνίας, με την οποία οι πολίτες θα μπορούν να ταυτιστούν. Με άλλα λόγια να αναπτυχθεί ένα πρόγραμμα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, ικανό να συμβάλει στη δημιουργία ενός πλουραλιστικού εθνικού κράτους που θα είναι δίκαιο και θα εντάσσει όλους τους πολίτες από τους οποίους θα αντλεί τη νομιμοποίησή του, ιδιαίτερα μάλιστα υπό το φως του κλίματος που κυριαρχεί ύστερα από τις τρομοκρατικές επιθέσεις σε διάφορες μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, με τελευταία περίπτωση την επίθεση τον Ιανουάριο του 2015 στα γραφεία της σατιρικής εφημερίδας Charlie Hebdo στο Παρίσι.

Η δυτική ορθολογικότητα, δομημένη στις αρχές και στις αξίες του διαφωτισμού, της δημοκρατίας και των ατομικών δικαιωμάτων, δοκιμάζεται εκ νέου και αμφισβητείται μέσα σε συνθήκες πολιτικής και κοινωνικής αντιπαράθεσης, καθώς και οικονομικής αποσταθεροποίησης. Ο πολυπολιτισμικός πλούτος αντιμετωπίζεται πλέον σε μεγάλο βαθμό ως απειλή για τη συνοχή, την ασφάλεια και την ευμάρεια των δυτικών κοινωνιών. Νέοι «εχθροί» συγκροτούνται, ο καθένας από τους οποίους φέρει διαφορετικά χαρακτηριστικά μεν, αλλά και το κοινό γνώρισμα ότι συνιστούν μια, λιγότερο ή περισσότερο προσδιορισμένη, «απειλή». Στην ίδια λογική, πληθυσμοί όπως οι Ρομά μπορεί να μην θεωρούνται απειλή για την εθνική ασφάλεια, τίθενται ωστόσο στο στόχαστρο ως απειλή για την τοπική ασφάλεια. Ως απειλή δηλαδή για την ασφάλεια, την υγεία/υγιεινή, αλλά και την «ποιοτική» εκπαίδευση των κυρίαρχων ομάδων, συνθήκες που «επιβάλλουν» και οδηγούν τον εξοβελισμό των Ρομά από τις γειτονιές τους και τον αστικό ιστό.

Το Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής (Κε.Δ.Α.) του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών ιδρύθηκε το 1996 και έχει έκτοτε εξελιχθεί σε ένα σημαντικό πανεπιστημιακό Κέντρο για τη μελέτη θεμάτων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Το Κέντρο συνεργάζεται με τους σημαντικότερους φορείς που ασχολούνται με τη σχολική και κοινωνική ένταξη διαφόρων εθνοπολιτισμικών ομάδων στον ελλαδικό χώρο, καθώς και με Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Κέντρα που έχουν ως αντικείμενο τη μελέτη διαπολιτισμικών θεμάτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το Κε.Δ.Α. από ιδρύσεως έχει αναλάβει την ανάπτυξη και εφαρμογή Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, που σχετίζονται με την εκπαίδευση αλλοδαπών, παλιννοστούντων και ρομά μαθητών και τα οποία συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Εθνικό Κοινωνικό Ταμείο.

Γεώργιος Πασιάς

Η Παιδαγωγική του Χρέους και η Βιοπολιτική της Επισφάλειας και της Αναλωσιμότητας

Περίληψη

Σκοπός της εισήγησης είναι η κριτική ανάγνωση διακριτών όψεων της παιδαγωγικής του χρέους, οι οποίες συνδέονται με την απομείωση του πολιτικού, την επικυριαρχία του μοντέλου της αγοράς, το αυξανόμενο έλλειμμα συμβόλων και δημοκρατίας και την επικράτηση ενός οικονομικού-τεχνοκρατικού μοντέλου διακυβέρνησης που απομειώνει και αποδομεί βασικά χαρακτηριστικά της πολιτικής-δημοκρατικής διάστασης υπέρ μιας οικονομικής δυστοπίας και της βιοπολιτικής μιας αναλώσιμης κοινωνίας.

Η έννοια του «χρέους» αποτελεί κεντρικό ζήτημα τα τελευταία χρόνια καθώς συνδέεται, μεταξύ άλλων, με τις κρίσιμες έννοιες της βιοπολιτικής, της μετα-δημοκρατίας, των δικαιωμάτων, της δημόσιας σφαίρας και της κοινωνικής συνοχής. Έννοιες που με τη σειρά τους συνδέονται άρρηκτα με την μετάλλαξη του εκπαιδευτικού θεσμού στο πλαίσιο της κοινωνίας της γνώσης και της αφήγησης για την «ολοκληρωτικά παιδαγωγούμενη κοινωνία». Στην εισήγηση υποστηρίζεται ότι το «χρέος» συγκροτεί «λόγο», διαμορφώνει σχέσεις και

συνειδήσεις, παράγει εξουσία. Λειτουργεί πολιτικά, κοινωνικά, θεσμικά, ιδεολογικά, ηθικά. Η αφήγηση του χρέους υπερβαίνει παραδοσιακές διχοστασίες όπως δήμος/αγορά, συλλογικό/ατομικό, δημόσιο/ιδιωτικό, καθώς το χρέος δεν αφορά/εξαντλείται σε ατομικό επίπεδο, αλλά διαπερνά και διαβρώνει ολόκληρο τον κοινωνικό ιστό, το κράτος, τα άτομα, τις συλλογικότητες, την κοινωνία ολόκληρη.

Στη «γραμματική του χρέους» συναντάμε όλες τις βασικές λειτουργίες της «γραμματικής του σχολείου». Το «χρέος» ασκεί κυριαρχία, ταξινομεί, εγχαράσσει, κυρώνει, αναπαράγει, υποτάσσει, αποκλείει, αποβάλλει, τιμωρεί. Στην αφήγηση του χρέους συναντάμε την κριτική για τις γεωγραφίες της γνώσης και τις γεωμετρίες της εξουσίας, για την αλλαγή στους κώδικες και τις αξιακές σχέσεις της κοινωνίας: Την κριτική για την παγκοσμιοποίηση, την αυτοκρατορία, τον γνωστικό καπιταλισμό, τον νεοφιλελευθερισμό, την οικονομική κρίση και την επικυριαρχία των αγορών. Την κριτική για την βιοπολιτική πειθαρχία, την επιτήρηση, τον έλεγχο, τις νέες μορφές διακυβέρνησης. Την κριτική για τις κοινωνίες της επισφάλειας, της αβεβαιότητας, της κοινωνικής εξάρθρωσης.

Γεώργιος Σπανός

Η μετάβαση από το προσαρτημένο στο Φ.Π.Ψ. Πρόγραμμα Ψυχολογίας στην ίδρυση και λειτουργία του αυτοδύναμου Τμήματος Ψυχολογίας: Όψεις ακαδημαϊκού χαρακτήρα (1993-2014)

Περίληψη

α) *Εκδηλώσεις για τα 30 χρόνια λειτουργίας του ΦΠΨ.* Αποτίμηση ακαδημαϊκής παρουσίας, λειτουργίας και προσφοράς-αναστοχασμός. 2014-2015: αφετηρία για νέα διαδρομή: στέρεη επιστημονικά δομή, σαφής σχέση (συνεργασία-διαφοροποίηση) με άλλα Τμήματα.

β) *Πρόγραμμα Ψυχολογίας → Τμήμα Ψυχολογίας (1993-2014).* Η ένταξη του 1993 και η αμφιλεγόμενη προοπτική: εμπλουτισμός ή σύγχυση; Αντιδράσεις μελών ΔΕΠ. Διοικητικά, νομικά και ακαδημαϊκά θέματα-προβλήματα και η αντιμετώπισή τους. Ασάφεια επαγγελματικής κατεύθυνσης και προβλήματα Μηχανογραφικού.

γ) *Απόπειρες για μετεξέλιξη του Προγράμματος Ψυχολογίας σε αυτοδύναμο Τμήμα.* Βασικό κριτήριο των ΓΣ του ΦΠΨ: η ταυτότητα του ΦΠΨ. Το άλλο παράδειγμα: τα Τμήματα ΦΠ και Ψυχολογίας στο ΑΠΘ. Θέματα πρωταρχικής σημασίας: η ποιοτική αναβάθμιση του Προγράμματος Σπουδών του ΦΠΨ, η μετεξέλιξη και η ένταξη των μελών ΔΕΠ, η λειτουργία των «κοινών» ΠΜΣ.

δ) *Αθηνά 1.* Από την επικρεμάμενη διαλυτική σύγκρουση στην πραγματοποίηση του οράματος.

Ορόσημο για την οριστική διευθέτηση η εξαγγελία του ΥΠΕΠΘ για διαμόρφωση ενός ακαδημαϊκού μορφώματος με: α) Κατεύθυνση ΦΠ, β) Κατεύθυνση Ψυχολογίας. Αντίδραση-κινητοποίηση των οργάνων του ΦΠΨ. Τμήμα Μορφωτικών Υποθέσεων της Βουλής. Διάλογος με την Επιτροπή του Αθηνά 1 και οι αποφάσεις-δεσμεύσεις για τα διοικητικά, νομικά και ακαδημαϊκά θέματα.

Εφαρμογή ΠΔ 85/2013 – Πρακτικά Γ.Σ. ΦΠΨ.

Ιανουάριος 2014: Διαπιστωτική Πράξη Της Πρυτανικής Αρχής με οριστική ένταξη των μελών ΔΕΠ.

Η διευθέτηση του καθεστώτος λειτουργίας των «κοινών» ΠΜΣ και η ρύθμιση εκκρεμοτήτων.

Ευαγγελία Φρυδάκη

Πρακτική άσκηση στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας: Ένα πρόγραμμα σε εξέλιξη από την οπτική των μεντόρων

Περίληψη

Το mentoring, στο πλαίσιο της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, αντιμετωπίζεται τελευταία ως μια “σχεδιασμένη ή ρυθμισμένη” σχέση μεταξύ φοιτητή (ή αρχάριου εκπαιδευτικού) και έμπειρου δάσκαλου-μέντορα: σχέση που περιγράφεται και ως ένα κοινό «ταξίδι» προς τη μάθηση και την ανάπτυξη. Μολονότι πολλές σχετικές έρευνες επικεντρώνονται στα οφέλη των εκπαιδευόμενων στα συνεργατικά περιβάλλοντα mentoring, μια άλλη ερευνητική γραμμή προσανατολίζεται στη διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους οι ίδιοι οι μέντορες αντιλαμβάνονται και ενεργοποιούν το ρόλο τους και, κατά συνέπεια, μπορούν να αναπτύξουν νέους ρόλους, πρακτικές και ταυτότητες.

Η εργασία μας αποτελεί μέρος εκτενέστερης έρευνας για τις επαγγελματικές ταυτότητες των μεντόρων και αποσκοπεί στο να αναδείξει αν και κατά πόσον η εποπτεία των εκπαιδευόμενων φοιτητών στο σχολείο (mentoring) δημιουργεί ένα νέο πλαίσιο αναφοράς για τους μέντορες, πρόσφορο για αναμόχλευση και προβληματοποίηση της επαγγελματικής τους γνώσης, και παραγωγή νέας. Το αναμορφωμένο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης για το Τμήμα Φ.Π.Ψ. δομήθηκε στη βάση της μετατόπισης από το παραδοσιακό και το τεχνικό μοντέλο προς το μοντέλο της επαγγελματικής ανάπτυξης, που ενισχύει τον (ανα)στοχασμό, τη συνεργασία, την αμφισβήτηση στρεβλών παραδοχών και τη διαλογική στάση απέναντι στη διδασκαλία, ώστε να καλύπτει τις ανάγκες και των δύο πλευρών για μάθηση και ανάπτυξη. Η έρευνά μας ανέδειξε τρεις διακριτές στάσεις απέναντι στο mentoring: (α) ως μιας επιθυμητής εισόδου στον ρεαλισμό της σχολικής τάξης ή και μιας προσγείωσης στην πραγματικότητα από τα νεφελώματα της θεωρίας, (β) ως τόπου διαμόρφωσης μιας καλοπροαίρετης, υποστηρικτικής αλλά και χαλαρής επικοινωνιακής σχέσης και (γ) ως μιας ιδανικής συνθήκης επαγγελματικής ανάπτυξης των μελλοντικών εκπαιδευτικών.

Τομέας Ψυχολογίας

Φιλία Ίσαρη

Η έρευνα-δράση ως διαλογική μεθοδολογία διερεύνησης της συμβουλευτικής και εκπαιδευτικής πράξης

Περίληψη

Η έρευνα-δράση αποτελεί μια ερευνητική και μαθησιακή μεθοδολογία η οποία συνδέει τη θεωρία και την πράξη σε διάφορα περιβάλλοντα και κοινότητες πρακτικής. Εστιάζει στη διερεύνηση της ανάπτυξης, της βελτίωσης και της αλλαγής. Η παρούσα μελέτη προτείνει ότι η σύγχρονη υπέρβαση της ατομικιστικής προσέγγισης του εαυτού και ο επαναπροσδιορισμός του στην προοπτική της διαλογικότητας, της πολυφωνίας και της ενσώματης προσέγγισης μπορεί να συνεισφέρει στη διαμόρφωση, τον εμπλουτισμό και τη νοηματοδότηση της έρευνας-δράσης στο πλαίσιο της διυποκειμενικότητας, της διαλογικής συνάντησης και της ενσώματης δράσης. Η διαλογική προσέγγιση μπορεί να εμπλουτίσει, να ανανεώσει και να ανοίξει νέες προοπτικές στην έρευνα-δράση, ιδιαίτερα όσον αφορά στον τρόπο που νοηματοδοτεί τις διεργασίες της κατανόησης, της γνώσης, της πράξης, της αναστοχαστικής εμπειρίας, της βελτίωσης ή της αλλαγής. Τέλος, στην εργασία γίνονται εισαγωγικές προτάσεις για την αξιοποίηση της διαλογικής έρευνας-δράσης στο χώρο της συμβουλευτικής, της θεραπείας και της εκπαίδευσης.

Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι

Η ψυχολογία των διδασκόντων στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Περίληψη

Τα εναύσματα για την ενασχόληση με αυτή την θεματική ήταν ποικίλα: α) οι αντιπαράθεσεις και οι προβληματισμοί στο εσωτερικό και εξωτερικό σχετικά με τον ρόλο των Ακαδημαϊκών Δασκάλων (ΑΔ), ειδικότερα μετά τη συμφωνία της Βολογιά (1998) και τη διαμόρφωση ενός νέου τύπου Πανεπιστημίου στα πλαίσια της «Ευρωπαϊκής Ζώνης Ανώτατης Εκπαίδευσης» (βλ. δημοσιεύσεις της European Universities Association), β) οι διαπιστώσεις και συζητήσεις σχετικά με το ρόλο του ΑΔ στην ψυχολογική συμβουλευτική φοιτητών (βλ. και δημοσιεύσεις Fedora-Psych), γ) η ολοένα αυξανόμενη βιβλιογραφία σχετικά με τις δεξιότητες και ικανότητες του επιτυχημένου ΑΔ και δ) η αξιολόγηση του ΑΔ, θέμα που έχει οδηγήσει στην Ελλάδα κυρίως σε πολώσεις και έντονες αντιδράσεις.

Ως γνωστό το επάγγελμα του ΑΔ γίνεται ολοένα πιο πολύπλοκο λόγω του ραγδαία αυξανόμενου αριθμού φοιτητών και της γενικότερης τάσης της κοινωνίας παγκοσμίως για «επιστημονικοποίηση». Η «κριτική αρνητική άποψη» πολλών ότι οι ΑΔ ενδιαφέρονται πολύ

λίγο για τους φοιτητές τους και δεν αξιοποιούνται ορθώς οι οικονομικές επενδύσεις της Πολιτείας οδήγησε σταδιακά στη διαμόρφωση μιας νέας «εποικοδομητικής άποψης» προαγωγής δεξιοτήτων διδασκαλίας των ΑΔ, που συνεπάγεται δημιουργία προγραμμάτων εκπαίδευσής τους. Στα πλαίσια αυτής της «εποικοδομητικής άποψης» δημοσιεύτηκαν τα τελευταία χρόνια αρκετές έρευνες που διαφωτίζουν την πολυεπίπεδη λειτουργία του ΑΔ σε σχέση με παράγοντες της προσωπικότητάς του, π.χ. αυτοαποτελεσματικότητα, και την αλληλεπίδραση αυτών των παραγόντων με την ψυχική ανθεκτικότητα και ποιότητα ζωής, όπως και τις επιπτώσεις στο παραγόμενο έργο του.

Αυτές οι μελέτες διαμόρφωσαν ένα ενδιαφέρον υλικό, το οποίο συνθέτει τον πυρήνα της «Ψυχολογίας των Διδασκόντων σε ΑΕΙ». Σ' αυτό το υλικό κυριαρχεί η Ψυχολογία της Μάθησης (π.χ. ερώτημα: Πώς μέσω της διδασκαλίας προάγεται ο τρόπος μάθησης των φοιτητών ή/και το κίνητρο για μάθηση;) και η Κοινωνική και Οργανωτική Ψυχολογία (ερωτήματα: Πώς λειτουργεί η διάδραση διδάσκοντος και διδασκόμενου, πώς διαμορφώνεται η προσωπική ανάπτυξη μέσα σε ένα σύστημα ΑΕΙ μέσω της επικοινωνίας, της αλληλεπίδρασης και της συνεργασίας με άλλα μέλη του συστήματος; Ποιες είναι οι διάφορες μορφές υποχρεώσεων, οι ρόλοι, τα όρια του επαγγέλματος; Πώς βιώνεται η επιτυχία/ευχαρίστηση (ή το αντίθετο) από την άσκηση του επαγγέλματος κ.ά.). Σημαντικό ρόλο στην «Ψυχολογία των ΑΔ» παίζει τέλος η αξιολόγηση του έργου τους, όπου διαγνωστικά και πραγματιστικά ερωτήματα κυριαρχούν στην βιβλιογραφία. Η ανακοίνωση ολοκληρώνεται με μια κριτική συζήτηση για την διττή λειτουργία του ΑΔ, όπως διατυπώνεται και στην επίσημη ονομασία του επαγγέλματός του, Δ.Ε.Π., δηλαδή Διδακτικό και Ερευνητικό Προσωπικό, στη σημερινή Ευρωπαϊκή Ανώτατη Εκπαίδευση. Τέλος, γίνονται ιδιαίτερες προτάσεις σχετικά με την προαγωγή της Ψυχολογίας των Διδασκόντων σε ΑΕΙ.

Αντωνία Παπαστυλιανού και Γεώργιος Νικολαΐδης, Θεόδωρος
Γιοβαζολιάς, Ευαγγελία Συγγελάκη, Βασιλική Καρβέλη, Αθανάσιος
Ντιναπόγιας, Γεώργιος Τσουβέλας, Μαρία Ψαρράκου, Ελένη Ρηγούτσου

**Ένα πρόγραμμα πρόληψης για την επιθετικότητα στα σχολεία
και ο παράγοντας «εκπαιδευτικοί»**

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια η ανάγκη για ενδυνάμωση του ρόλου των εκπαιδευτικών έχει καταστεί κυρίαρχη τόσο στην ελληνική όσο και στη διεθνή βιβλιογραφία. Στο πλαίσιο αυτό, εφαρμόζονται αρκετά παρεμβατικά προγράμματα που στοχεύουν στην αύξηση των δεξιοτήτων σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο). Παρόλα αυτά, λίγες είναι οι έρευνες που αξιολογούν την επίδραση αυτών των παρεμβάσεων στους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Η παρούσα εισήγηση αφορά στην μέτρηση της αποτελεσματικότητας ενός προγράμματος που είχε ως στόχο την εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε ζητήματα χειρισμού συγκρουσιακών καταστάσεων στο σχολικό πλαίσιο, ενδοσχολικής βίας και ενδοοικογενειακής κακοποίησης. Το δείγμα αποτελούνταν από N=349 εκπαιδευτικούς 16 σχολείων

(δημοτικά, γυμνάσια και λύκεια) της Αθήνας και της περιφέρειας και η διάρκεια της εκπαίδευσης ήταν 35 ώρες. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν πριν και μετά την παρέμβαση: α) το Ερωτηματολόγιο για την Εργασία και την Ευημερία, β) την Κλίμακα Κεντρικού Μηχανισμού Αυτο-αξιολόγησης, γ) το Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης της σχέσης Εκπαιδευτικού-Μαθητή και δ) ένα Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης της Παρέμβασης. Η ομάδα ελέγχου (N=205) συμπλήρωσε τις ίδιες κλίμακες εκτός από το Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης της Παρέμβασης. Οι αναλύσεις των δεδομένων κατέδειξαν μια σημαντική βελτίωση στις υπό εξέταση μεταβλητές στην πειραματική ομάδα σε σχέση με την ομάδα ελέγχου. Τα αποτελέσματα συζητιούνται στην βάση της ανάγκης για την εφαρμογή στοχευμένων προγραμμάτων παρέμβασης που θα εστιάζουν σε χρήσιμες για τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς παραμέτρους.

Φωτεινή Πολυχρόνη και Αγνή Ομήρου

Τα κίνητρα και οι στρατηγικές μάθησης φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής: Συγκρίσεις με φοιτητές άλλων Σχολών στην Ελλάδα και στην Ευρώπη

Περίληψη

Στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση, οι φοιτητές έχουν πολύ μεγαλύτερη ελευθερία να διαμορφώσουν το περιβάλλον για τη μάθησή τους. Καθώς μεγάλο μέρος της μελέτης τους πραγματοποιείται εκτός των αιθουσών διδασκαλίας οι φοιτητές χρειάζεται να είναι ικανοί να ελέγχουν και να ρυθμίζουν το περιβάλλον μελέτης τους και να χρησιμοποιούν τις κατάλληλες στρατηγικές μάθησης που θα τους εξασφαλίσουν ακαδημαϊκή επιτυχία. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνήσει τα κίνητρα και τις στρατηγικές μάθησης φοιτητών που φοιτούν στη Φιλοσοφική Σχολή και σε άλλες Σχολές και Τμήματα του Ε.Κ.Π.Α. και άλλων πανεπιστημίων. Επιπλέον, σκοπός της μελέτης ήταν να διερευνήσει αυτές τις παραμέτρους σε ένα δείγμα φοιτητών δύο πανεπιστημίων της Δυτικής Ευρώπης. Στην έρευνα συμμετείχαν 570 φοιτητές της Φιλοσοφικής Σχολής, του Π.Τ.Δ.Ε., της Ιατρικής Σχολής, του Ο.Π.Α. και του Παντείου Πανεπιστημίου και 84 φοιτητές που φοιτούσαν σε πανεπιστήμια της Γερμανίας και της Σκωτίας. Στους συμμετέχοντες χορηγήθηκαν ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς για τα κίνητρα, την αυτορρύθμιση, τις στρατηγικές μάθησης και την προσέγγιση στη μάθηση. Τα αποτελέσματα θα συζητηθούν στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και των διαπολιτισμικών διαφορών μεταξύ των χωρών. Επίσης, θα συζητηθεί η σημασία των ευρημάτων για τους φοιτητές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες μάθησης.

Ασημίνα Ράλλη και Ηλέκτρα Ανταράκη, Δήμητρα Καραγιαννοπούλου

Η σχέση μεταξύ των γλωσσικών και των ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων

των μαθητών: Εκπαιδευτικές προεκτάσεις

Περίληψη

Οι γλωσσικές δεξιότητες (ανάγνωση και παραγωγή του γραπτού λόγου) καθώς και οι ψυχοκοινωνικές δεξιότητες αποτελούν πολύ σημαντικές παράμετρους για τα παιδιά στο σχολικό πλαίσιο. Οι περισσότερες από τις σχετικές μελέτες έχουν επικεντρωθεί κυρίως στη σχέση μεταξύ αναγνωστικών δυσκολιών και προβλημάτων συμπεριφοράς, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη άλλες πτυχές των γλωσσικών και ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων, όπως η παραγωγή του γραπτού λόγου και η σχολική επάρκεια αντίστοιχα. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ της ανάγνωσης και της παραγωγής του γραπτού λόγου με τη σχολική, κοινωνική και συναισθηματική επάρκεια, καθώς και τα προβλήματα συμπεριφοράς. Το δείγμα αποτελούνταν από 90 παιδιά τυπικής ανάπτυξης ηλικίας 10-12 ετών. Τα παιδιά αξιολογήθηκαν ατομικά σε σταθμισμένες δοκιμασίες για τις προαναφερθείσες δεξιότητες. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η επίδοση των παιδιών τόσο στην ανάγνωση όσο και στην παραγωγή του γραπτού λόγου συσχετιζόταν με την κοινωνική και τη σχολική επάρκεια. Επιπλέον σημαντικές συσχετίσεις βρέθηκαν ανάμεσα στην παραγωγή του γραπτού λόγου και τη σχολική επάρκεια, καθώς και μεταξύ της επεξεργασίας του γραπτού λόγου και της συναισθηματικής επάρκειας. Τα ευρήματα της παρούσας μελέτης συζητούνται σε σχέση με άλλα ερευνητικά δεδομένα και αναφέρονται δυνατότητες και περιορισμοί.

Δέσποινα Σιδηροπούλου-Δημακάκου

Το μέλλον της αγοράς εργασίας: Επαγγέλματα και δεξιότητες

Περίληψη

Γενικά, δεν είναι δυνατόν να προβλέψουμε πώς θα είναι η μελλοντική αγορά εργασίας, μπορούμε όμως να επισημάνουμε τις τάσεις στα επαγγέλματα και να αναγνωρίσουμε την αβεβαιότητα που θα επικρατεί σε κάποιους τομείς.

Τα επαγγέλματα του 2020 ή του 2040 μπορεί σήμερα να φαντάζουν ως σενάρια επιστημονικής φαντασίας, αλλά φαίνεται ότι για αυτούς που θα τα ακολουθήσουν θα οδηγήσουν σε σίγουρη επαγγελματική αποκατάσταση. Οι σύγχρονες έρευνες απασχόλησης δείχνουν ότι η τεχνολογική και επιστημονική πρόοδος θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση νέων επαγγελμάτων. Η ανάλυση των τάσεων, κατά τους μελλοντολόγους της εργασίας, δείχνει ότι στις προσεχείς δεκαετίες θα σημειωθεί εμφάνιση νέων επαγγελμάτων, μερικά από τα οποία θα είναι (παραδείγματα): Κατασκευαστής μελών του ανθρώπινου σώματος, Αγρότης γενετικά τροποποιημένων τροφίμων, Σύμβουλος ηλικιωμένων και διαχειριστής ατόμων τρίτης ηλικίας, Χειρουργός για αύξηση της μνήμης, Μελετητής της ηθικής και φιλόσοφος των νέων επιστημών, Διαστημικός πιλότος, Ξεναγός Διαστήματος, Εικονικός δικηγόρος, Βιοκλιματολόγος, Βιοπληροφορικός λογισμικού, Ψυχογραφματολόγος κ.λπ. Η ανάπτυξη των νέων επαγγελμάτων θα απαιτήσει την ανάπτυξη νέων

επαγγελματικών δεξιοτήτων, συγχρόνως όμως και την ανάπτυξη διαφόρων προσωπικών δεξιοτήτων όπως η δημιουργικότητα, η προσαρμοστικότητα στις αλλαγές, η επαγγελματική ανθεκτικότητα, η ευελιξία κ.ά. Η τεχνολογική πρόοδος και οι συνεπακόλουθες αλλαγές στον κόσμο των επιχειρήσεων κάνουν τη συνεχή αλλαγή των δεξιοτήτων απολύτως θεμελιώδη για την επιτυχή συμμετοχή των νέων στην αγορά εργασίας. Τα άτομα που δεν θα είναι πρόθυμα να εξελίσουν τις επαγγελματικές και προσωπικές τους δεξιότητες φαίνεται ότι θα αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην αγορά εργασίας, καθώς οι άνθρωποι δεν μπορούμε να είμαστε «κλειστά συστήματα» και να αγνοούμε το τι γίνεται γύρω μας στον κόσμο. Οι υπάρχουσες δεξιότητες πρέπει να εξελίσσονται διαρκώς και αυτές που δεν υπάρχουν να αναπτύσσονται. Καθώς ο κόσμος της αγοράς εργασίας γίνεται ολοένα και πιο σύνθετος και ευέλικτος αναμένεται από τους εργαζόμενους να αναλάβουν όλο και περισσότερο την ευθύνη ανάπτυξης των δεξιοτήτων τους. Οι επιτυχημένοι άνθρωποι είναι ανοιχτοί σε διάφορα πλαίσια και μεθόδους, έτοιμοι να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες και ικανοί να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις, να παράγουν νέες ιδέες και να αναλαμβάνουν την ευθύνη των αποτυχιών τους. Στην ομιλία θα γίνει αναφορά στις κοινωνικές τάσεις και στους παράγοντες που θα διαμορφώσουν την αγορά εργασίας του μέλλοντος, καθώς και στις ειδικές προσωπικές δεξιότητες που πρέπει να αναπτυχθούν από τους μελλοντικούς εργαζόμενους.

Del Loewenthal

Lecture

Education, Counselling and Management as practices of Ethics

Abstract

It will be argued that the experience of face-to-face relationships potentially provides an essential basis for the good. Without such a relationship, for example in education, counselling and management, there may be far less possibility for truth and justice and a far greater possibility that violence will be unintentionally done. Questions that will be examined include: What helps or hinders an exploration of the most effective expressions of teachers', counsellors' and managers' and their educators' desire to help? Is it possible to have both justice and action? Are, for example, our theories mainly perpetuating unintentional violence? Has traditional thinking been replaced by theories with fields of knowledge, territories and ownership of subject disciplines policed by economic licensing arrangements, which in turn attempt to control language and thought – appropriating difference sometimes in the name of difference? Alternatively, in examining education, counselling and management as practices of ethics in terms of ideas of truth, justice and responsibility, is there an ethical post postmodern basis on which we can assist in an embodied way so that we can help others not do violence to others? This exploration will be carried out by looking at the relationship of photographers to those they photograph as a basis of comparing Buber and Levinas' notions of relational ethics. A concluding question is: Whether Levinasian ethics can sometimes give rise to truth and justice providing an essential basis for good transformational practice; or whether this is another delusion of late modernism.

Διάλεξη

Εκπαίδευση, συμβουλευτική και διαχείριση διοικητικών θεμάτων ως πεδία εφαρμογής της Ηθικής

Περίληψη

Θα υποστηριχθεί ότι η εμπειρία της άμεσης και προσωπικής σχέσης μπορεί να παράσχει ουσιαστική βάση για την ανάδειξη του αγαθού. Η ύπαρξη αυτής της σχέσης, λ.χ., στην εκπαίδευση, στη συμβουλευτική και στη διαχείριση διοικητικών θεμάτων προάγει την αλήθεια και τη δικαιοσύνη και μειώνει την πιθανότητα οποιασδήποτε σκόπιμης εκδήλωσης βίας. Τα ζητήματα που θα εξετασθούν εδώ είναι τα ακόλουθα: Τι είναι αυτό που μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο ή, αντίθετα, συμβολή στην προαγωγή αποτελεσματικότερων μορφών έκφρασης δασκάλων, συμβούλων, διευθυντών και εκπαιδευτών που επιθυμούν να εκπληρώσουν σωστά το έργο τους; Μπορούν δικαιοσύνη και δράση να συνυπάρξουν; Μήπως οι

θεωρίες μας συνεχίζουν να ενισχύουν την άσκηση άσκοπης βίας; Σε ποια έκταση έχει υποκατασταθεί ο παραδοσιακός τρόπος σκέψης από θεωρίες που εκτείνονται στο χώρο της γνώσης, στο πεδίο της υποκειμενικής πειθαρχίας και της υπαγωγής σε οικονομικούς διακανονισμούς, οι οποίοι με τη σειρά τους επιχειρούν να επηρεάσουν τη γλώσσα και τη σκέψη κατασκευάζοντας διαφορές χάριν διαφορών; Από την άλλη πλευρά, όταν εξετάζουμε την εκπαίδευση, τη συμβουλευτική και τη διαχείριση διοικητικών θεμάτων υπό το πρίσμα εννοιών όπως η αλήθεια, η δικαιοσύνη και η υπευθυνότητα, τίθεται το ερώτημα: Μπορεί να βρεθεί μια ηθική μετα-μεταμοντέρνα βάση, πάνω στην οποία θα μπορούν να ενσωματωθούν τρόποι με τους οποίους θα είναι δυνατόν να αποτρέπεται η άσκηση βίας προς άλλους; Προς διευκόλυνση της έρευνάς μας, θα εξετάσουμε τη σχέση των φωτογράφων με τα πρόσωπα που αποτελούν το αντικείμενο της φωτογράφισης, έχοντας ως βάση σύγκρισης τις θέσεις των Martin Buber και Emmanuel Levinas στο ζήτημα της σχεσιακής ηθικής. Μπορεί η ηθική του Levinas να ενθαρρύνει την αλήθεια και τη δικαιοσύνη, προσφέροντάς μας την αναγκαία βάση για την κατάλληλη μεταμόρφωση ή είναι όλα αυτά μια ψευδαίσθηση της ύστερης νεωτερικότητας;

Del Loewenthal

Workshop

The therapeutic use of photographs in Counselling and Career Counselling

Abstract

This workshop explores the therapeutic use of photographs in counselling and career counselling by first reporting on the findings of a European project (involving Finland, Italy, Greece, Malta, Romania and the UK) entitled “PhototherapyEurope in Prisons” (PIP). The aim here was to evaluate the use of photographs in developing the emotional learning of prisoners. Of the 39 inmates who returned their completed questionnaires, over 92% of prisoners found the therapeutic use of photographs either very helpful (56.4%) or helpful (35.9%). From a literature review, four approaches were identified, namely the use of photocards in psychotherapy and counselling, the creation of photobooks by prisoners for their children, the use of photography to aid rehabilitation and employability and the use of portraiture. An evaluation of these approaches is provided, together with a description and evaluation of the resulting materials and training programme. Findings will also be presented of both the use of photocards for brief counselling in school settings and the use of photocards in management development. This workshop is designed to then enable participants to explore the use of photographs in counselling and career counselling both personally and professionally. In general, the therapeutic use of photographs is considered a cost-effective method, allowing fast access to clients concerns, as well as a potential means of education. It was found also to be a method in which staff can be trained in a sustainable manner. Phototherapy seems particularly suitable to be used in this context as it provides a unique means of expression for those who are more rarely given a voice, reducing cultural and language barriers.

Εργαστήριο

Η θεραπευτική χρήση των φωτογραφιών στην συμβουλευτική και στην επαγγελματική συμβουλευτική

Περίληψη

Το παρόν εργαστήριο διερευνά τη θεραπευτική χρήση των φωτογραφιών στην συμβουλευτική και στην επαγγελματική συμβουλευτική, κάνοντας μία αρχική αναφορά στα ευρήματα ενός ευρωπαϊκού προγράμματος με τίτλο «PhototherapyEurope in Prisons» (PIP), στο οποίο συμμετείχαν η Φινλανδία, η Ιταλία, η Ελλάδα, η Μάλτα, η Ρουμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Ο στόχος εδώ ήταν η αξιολόγηση της χρήσης των φωτογραφιών στην ανάπτυξη της συναισθηματικής μάθησης των κρατουμένων. Από τους 39 συμμετέχοντες που συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια, πάνω από το 92% των κρατουμένων βρήκε τη

θεραπευτική χρήση των φωτογραφιών είτε πολύ βοηθητική (56.4%) είτε βοηθητική (35.9%). Με βάση την επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας στο πλαίσιο του προγράμματος PIP, αξιοποιήθηκαν τέσσερις βασικές προσεγγίσεις. Πιο συγκεκριμένα, α) η χρήση φωτοκαρτών (εκτυπωμένων εικόνων) με σκοπό την διευκόλυνση της συμβουλευτικής και της ψυχοθεραπείας, β) η δημιουργία φωτοάλμπουμ (συνταίριασμα εικόνων και αφηγήσεων) από τους φυλακισμένους για τα παιδιά τους, γ) η χρήση της φωτογραφίας για την επανένταξη και την εργασιακή απασχόληση και δ) η φωτογραφική αναπαράσταση του εαυτού (προσωπογραφία). Στο εργαστήριο θα παρουσιαστούν επίσης ευρήματα που αφορούν στη χρήση των φωτοκαρτών για βραχεία συμβουλευτική εντός του σχολικού πλαισίου και για τη διαχείριση διοικητικών θεμάτων. Επιπρόσθετα, αυτό το εργαστήριο έχει σχεδιαστεί προκειμένου να δώσει τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να διερευνήσουν τη χρήση φωτογραφιών στην συμβουλευτική και στην επαγγελματική συμβουλευτική, τόσο σε προσωπικό όσο και επαγγελματικό επίπεδο. Γενικά, η θεραπευτική χρήση των φωτογραφιών θεωρείται αποτελεσματική και οικονομικά αποδοτική μέθοδος που μπορεί να προσφέρει μοναδικό τρόπο έκφρασης σε ανθρώπους που δεν έχουν την ευκαιρία να ακουστεί η φωνή τους, μειώνοντας παράλληλα τα πολιτισμικά και γλωσσικά εμπόδια.

ΣΥΝΕΔΡΟΙ

Ηλέκτρα Ανταράκη	Ψυχολόγος	electra_andar1986@hotmail.com
Φωτεινή (Φαίη) Αντωνίου	Επίκουρη Καθηγήτρια, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	fayeantoniou@ppp.uoa.gr
Γεώργιος Αραμπατζής	Επίκουρος Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	garabatz@ppp.uoa.gr
Δήμητρα Βαγενά	Προπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	dimitravegena95@gmail.com
Γεώργιος Βασίλαρος	Αναπληρωτής Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	gvasil@phil.uoa.gr
Αθανάσιος Βέρδης	Επίκουρος Καθηγητής, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	averdis@ppp.uoa.gr
Δέσποινα Βερτζάγια	Προπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	vertzagiad@outlook.com
Αγγελική Γενά	Καθηγήτρια, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	agena@ppp.uoa.gr
Τρισεύγενη Γεωργακοπούλου	Προπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	tgeorgakopoulou93@yahoo.gr
Ελένη Γιακουμάκη	Προπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	EleniYiakoumaki@gmail.com
Θεόδωρος Γιοβαζολιάς	Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης	giovazot@uoc.gr
Αθανασία Γλυκοφρύδη- Λεοντσίνη	Ομότιμη Καθηγήτρια, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	aleon@ppp.uoa.gr
Αναστασία Θεοδούλου	Προπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	annitheodoulou@gmail.com
Αθανασία Θεοδωροπούλου	Υποψήφια Διδάκτωρ, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	atheodorop@yahoo.gr

Ελένη Θεοδωροπούλου	Ψυχολόγος	elenith98@yahoo.gr
Ζαχαρούλα Θεοδώρου	Πτυχιούχος Τμήματος Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	theodorou_zacharoula@yahoo.gr
Φιλία Ίσαρη	Επίκουρη Καθηγήτρια, Τομέας Ψυχολογίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	issariph@psych.uoa.gr
Θεοδώρα Κάββουρα- Σισσούρα	Επίκουρη Καθηγήτρια, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	tkabbour@ppp.uoa.gr
Αικατερίνη Καλαβά- Μυλωνά	Εκπαιδευτικός, Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	ninakalmyl@gmail.com
Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι	Ομότιμη Καθηγήτρια, Τομέας Ψυχολογίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	kalantzi@psych.uoa.gr
Ιωάννης Καλογεράκος	Επίκουρος Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	igkaloge@ppp.uoa.gr
Δήμητρα Καραγιαννοπούλου	Υποψήφια Διδάκτωρ, Τομέας Ψυχολογίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	dkaragiannopoulou@gmail.com
Δημήτριος Καραδήμας	Επίκουρος Καθηγητής, Τομέας Κλασικής Φιλολογίας, Τμήμα Φιλολογίας, Ε.Κ.Π.Α.	dimkaradimas@phil.uoa.gr
Βασιλική Καρβέλη	MSc, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού	vasiliki_karveli@hotmail.com
Μιχαήλ Κασσωτάκης	Ομότιμος Καθηγητής, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	mkassot@ppp.uoa.gr
Φωτεινή Κατσαμπούρη	Εκπαιδευτικός, Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	fkatsamp@yahoo.gr
Μαρία Κλη	Υποψήφια Διδάκτωρ, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	maria-kl@otenet.gr

Αρχόντισσα Κοκοτσάκη	Υποψήφια Διδάκτωρ, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., ΕΚ.Π.Α.	kokotsakia@gmail.com
Μαριάννα Κουρουπάκη	Εκπαιδευτικός, Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	mkouroup@gmail.com
Πολυχρόνης Κυνηγός	Καθηγητής, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	kynigos@ppp.uoa.gr
Ιωάννης Κωστίκας	Φυσικός, Συνεργάτης Εργαστηρίου Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ. Ε.Κ.Π.Α.	ikostikas@phys.uoa.gr
Άννα Λάζου	Λέκτορας, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	lazou@ppp.uoa.gr
Θεόδωρος Λιανόπουλος	Προπτυχιακός Φοιτητής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	tlianopoulos@yahoo.com
Del Loewenthal	Professor, Department of Psychology, Roehampton University, Visiting Professor, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	D.Loewenthal@roehampton.ac.uk
Αλέξανδρος Μακρίδης	Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Εταιρείας Χρυσ αφίδης Α.Ε.	amacridis@cryssafidis.gr
Ευαγγελία Μαραγγιανού- Δερμούση	Καθηγήτρια, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	emar317@ppp.uoa.gr
Αγγελική Μάρκογλου	Υποψήφια Διδάκτωρ, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	markangel@ppp.uoa.gr
Θεοφάνης Μελίδης	Υποψήφιος Διδάκτωρ, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., ΕΚ.Π.Α	fmelid@yahoo.gr
Αναστάσιος Μελιδώνης	Υποψήφιος Διδάκτωρ, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., ΕΚ.Π.Α.	anestismelidonis@gmail.com

Ευανθία-Έλλη Μηλίγκου	<i>Επίκουρη Καθηγήτρια, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	emilingou@ppp.uoa.gr
Αθανάσιος Μιχάλης	<i>Επίκουρος Καθηγητής, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	michathan@ppp.uoa.gr
Ευθυμία Μοσχοπούλου	<i>Τελειόφοιτος Τμήματος Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	efthimiam@outlook.com
Ευάγγελος Μουτσόπουλος	<i>Ακαδημαϊκός, Ομότιμος Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α</i>	emouts@academyofathens.gr
Έλση Μπακονικόλα-Γιαμά	<i>Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	eyiama@ppp.uoa.gr
Νίκη-Χαρά Μπανάκου- Καραγκούνη	<i>Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	nmpanak@ppp.uoa.gr
Λεωνίδας Μπαρτζελιώτης	<i>Ομότιμος Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	lbargel@ppp.uoa.gr
Τριαντάφυλλος Μπαταργιάς	<i>Υποψήφιος Διδάκτωρ, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., ΕΚ.Π.Α.</i>	tbatargias@gmail.com
Κωνσταντίνος Νιάρχος	<i>Ομότιμος Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	cgniarchos@ppp.uoa.gr
Γεώργιος Νικολαΐδης	<i>Ψυχίατρος, MD, MA, MSc, PhD, Διευθυντής Δ/νσης Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας</i>	gnikolaidis@ich-mhsw.gr
Ευγενία (Βάνα) Νικολαΐδου-Κυριανίδου	<i>Επίκουρη Καθηγήτρια, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	vnikolaidou@ppp.uoa.gr
Χριστίνα Νόβα-Καλτσούνη	<i>Καθηγήτρια, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	chnov@ppp.uoa.gr
Θανάσης Ντιναπόγιας	<i>MSc, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού</i>	ntinapogias@ich-mhsw.gr

Μαρία Ντούρου- Ηλιοπούλου	Καθηγήτρια, Τομέας Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Ε.Κ.Π.Α.	mdourou@arch.uoa.gr
Αγνή Ομήρου	Προπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας, Ε.Κ.Π.Α.	agni.omirou@gmail.com
Παναγιώτης Πανταζάκος	Αναπληρωτής Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	papantaz@ppp.uoa.gr
Κώστας Π. Παπαδόπουλος	Διδάκτωρ Φιλοσοφίας των Επιστημών, Διευθυντής Γενικού Λυκείου Μελιγαλά	kppap@otenet.gr
Αναστασία Παπαδοπούλου	Υποψήφια Διδάκτωρ, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	anastpapad@yahoo.gr
Γεώργιος Παπακωνσταντίνου	Αναπληρωτής Καθηγητής, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	gparako@ppp.uoa.gr
Αντωνία Παπαστυλιανού	Καθηγήτρια, Τομέας Ψυχολογίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	adpapast@ppp.uoa.gr
Χρήστος Παρθένης	Λέκτορας, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	parthenis@ppp.uoa.gr
Γεώργιος Πασιάς	Αναπληρωτής Καθηγητής, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	gpasias@ppp.uoa.gr
Γεώργιος Ν. Πολίτης	Επίκουρος Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	gpolitis@ppp.uoa.gr
Φωτεινή Πολυχρόνη	Επίκουρη Καθηγήτρια, Τομέας Ψυχολογίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	fpolychr@psych.uoa.gr
Ευάγγελος Πρωτοπαπαδάκης	Επίκουρος Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	eprotopa@ppp.uoa.gr
Ασημίνα Ράλλη	Επίκουρη Καθηγήτρια, Τομέας Ψυχολογίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.	asralli@psych.uoa.gr

Ελένη Ρηγούτσου	<i>MSc Ψυχολογίας</i>	erigoutsou@gmail.com
Κωνσταντίνος Σαρρής	<i>Προπτυχιακός Φοιτητής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	sarris.con@gmail.com
Δέσποινα Σιδηροπούλου- Δημακάκου	<i>Καθηγήτρια, Τομέας Ψυχολογίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	dsidirop@psych.uoa.gr
Ζαχαρούλα Σμυρναίου	<i>Επίκουρη Καθηγήτρια, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	zsmyrnaiou@ppp.uoa.gr
Γεώργιος Σπανός	<i>Ομότιμος Καθηγητής, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	gspan@ppp.uoa.gr
Γεώργιος Στείρης	<i>Επίκουρος Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	gsteiris@ppp.uoa.gr
Ευαγγελία Συγγελάκη	<i>Διδάκτωρ Ψυχολογίας, Διδάσκουσα στο Derree College, Αθήνα</i>	eva.syngelaki@googlemail.com
Γεώργιος Τσουβέλας	<i>MSc, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού</i>	tsouvelasgiorgos@gmail.com
Παναγιώτης Τσουμάνης	<i>Μεταπτυχιακός Φοιτητής, ΠΜΣ Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	ptsoum17@gmail.com
Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου	<i>Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	mafoun@ppp.uoa.gr
Σωτήριος Φουρνάρος	<i>Λέκτορας, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	sotfour@ppp.uoa.gr
Ευαγγελία Φρυδάκη	<i>Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τομέας Παιδαγωγικής, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	efrydaki@ppp.uoa.gr
Σπυρίδων Χαλβαντζής	<i>Πτυχιούχος Τμήματος Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	Chalvantzis.92@gmail.com
Γεώργιος Χαντζής	<i>Υποψήφιος Διδάκτωρ, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., ΕΚ.Π.Α.</i>	gchantzis@yahoo.com

Αγγελική Χριστοδουλίδη-Μαζαράκη	<i>Αφυπηρετήσασα Επίκουρη Καθηγήτρια, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	aggelikimaz@yahoo.gr
Νικόλαος Χρόνης	<i>Ομότιμος Καθηγητής, Τομέας Φιλοσοφίας, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Ε.Κ.Π.Α.</i>	marfri_30@yahoo.gr
Μαρία Ψαρράκου	<i>MSc, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού</i>	mpsarrakou@gmail.com